ҚАТЛ ВА ҲУКМ

Шоҳидларнинг гувоҳликлари билан танишар экансиз, бу уй кўз олдингизда ўзига хос "минидўзах" шаклида намоён бўлади. "Чехов бутун талантини ишга солиб, бор қаҳру нафрати ила тасвирлаган олтинчи палата бу олтинчи уйнинг олдида курортдек бир гап экан-ку!" деган хулосага келасиз беихтиёр.

2-бет

Саддам Ҳусайн тирик... ми?

Бу ҳақда тахмин ва фаразларга суянган маълумотлар бисёр. Айни шу сабаб, ўтган ҳафта АҚШ Ироқ диктаторини тутишга ёрдам берадиган ахборот ёки унинг тақдири тўғрисидаги аниқ маълумот учун 25 миллион доллар миқдорида мукофот эълон қилди.

3-бет

Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоири:

Дўст бўлолсак

Боғларимиз бўлса ҳамки қушлик, гуллик
Ёстиғимиз гоҳо тошдир, гоҳо силлиқ.
Аллоҳ берган бу мартаба учун қуллуқ
Агарда биз дўст бўлолсак Муҳаммадга!

4-бет

Mustaqil gazeta

HURRIYAT

1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan

№27 (333) 2003-yil 9-iyul

ВАЛЮТА ҚИЙМАТИ

1 АҚШ $ — 974,21 сўм

1 ЕВРО — 1115,86 сўм

«Ҳуррият» сизники, Сиз ҲУРРИЯТники бўлинг!

Газетамизга обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичимиз:
Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233.

Якун

ТЕЛЕРАДИО ДАСТУРЛАРИ АЛМАШИНАДИ

Тошкентда туғилган ташаббус Алматида ўз ечимини топди

Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистоннинг аҳиллиги, ҳамкор ва ҳамжиҳатлиги "Марказий Осиё Ҳамкорлиги" ташкилоти доирасида ўз самарасини бермоқда. Шу йил 5-6 июль кунлари Алматида бўлиб ўтган саммитда бу ҳолат янада яққолроқ намоён бўлди. Муҳокама қилинган барча масалалар юзасидан келишувга эришилди. Саммит берган самара қабул қилинган қарорларда, аввало, президентлар Баёнотида акс этди.

Туркистон халқларига ҳасад эмас, ҳавас ярашади. Улар қадимдан бир юртнинг одамларидек аҳил ва иноқ бўлиб, оға-ини ва қуда-анда бўлиб, бир-бирларини қўллаб, бир-бирларига ҳавас қилиб яшаб келганлар. Улар ҳеч қачон хиёнатни, такаббурликни, айирмачиликни кечиришмаган. Бизнинг нафақат тилимиз, динимиз, урф-одатларимиз, балки тақдиримиз ҳам бир. Биз бир-биримизга дўст бўла оламиз, лекин душман бўлолмаймиз. Шундай экан, ўзимизга тилаган эзгуликларни уларга ҳам тилаймиз.

Ўзбекистон томонининг фақат оғизда эмас, амалда бу аҳилликни таъминлаш мақсадида қилаётган саъй-ҳаракатларидан хабардормиз. Бу саъй-ҳаракатлар яхши самаралар бериш билан бирга, баъзан қандай тўсиқларга, тушунмовчиликларга, нотўғри талқинларга дуч келганлигини ҳам яхши биламиз. Бугун шуларни эслаб ўтиш, оқни оқ, қорани қора дейиш, очиқ мулоҳаза юритиш фойдадан холи бўлмаса керак. Бу нарса ҳушёрликни оширади ва тўғри хулоса чиқариш имконини беради.

Марказий Осиёдаги давлатларнинг аҳиллигини таъминлашга қаратилган ташаббуслар кўп бўлди. Мен яқинда бундан тўққиз йил олдинги биттасини — давлат раҳбарларининг Тошкентдаги учрашувини эсладим. Ўшанда Ўзбекистон томонидан бир қанча яхши ташаббуслар ўртага ташланганди. Улардан айримлари биз журналистларга дахлдор бўлгани учун эслаб ўтишни лозим деб топдим. Ташаббуслардан бири — Марказий Осиёдаги давлатлар учун ягона телекўрсатув ва радиоэшиттириш ташкил этиш ҳамда газета чиқаришни йўлга қўйиш эди. Газета чиқариш йўлга қўйилгандай бўлди. Бироқ телекўрсатув ҳамда радиоэшиттириш ҳақида телевидение ва радио раҳбарлари Тошкентда учрашиб, бу ишни қандай амалга ошириш юзасидан келишиб оладиган бўлишди. Қозоғистонлик телерадиожурналистлар ўз таклифлари билан етиб келишди. Кечикиб бўлса ҳам қирғизистонлик ва тожикистонлик ҳамкасблар ҳам ўз вакилларини юборишди. Ўшанда мен радио бўйича бу иш билан шуғулланган эдим. Бироқ турли сабаблар баҳона қилиниб, аниқ бир тўхтамга келинмади.

Ўша ғоя бўйича Марказий Осиё телевидениеси ва радиоси ишга тушмай қолган бўлса-да, ташаббус сўнгани йўқ. Бу ташаббус кейинчалик бошқа кўринишда рўёбга чиқарилди. Жумладан, Ўзбекистон радиоси Қозоғистон радиоси билан дастур алмашишни йўлга қўйди. Маълум муддат Қирғизистон радиоси билан ҳам шундай алоқа ўрнатилди. Биз Хўжанд радиоси билан ҳам дастурлар алмашдик. Ниҳоят, МОҲнинг Алматидаги саммитида Тошкентда туғилган ташаббус Марказий Осиёдаги тўртта давлат ўртасида телерадио дастурлари алмашиш ғояси амалга ошадиган бўлди. Алматидаги Матбуот анжуманида Ўзбекистон Президенти бу ғоянинг моҳиятини изоҳлаб берди. Яъни ахборотлар алмашиши давлатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги ишончни ҳамда ҳамкорликни янада мустаҳкамлайди, деб ишонч билдирди. Ҳар ҳафтада 2 соатдан телерадио дастур алмашинади. Бу саммитда кўрилган энг муҳим масала бўлди.

Гап Марказий Осиёдаги давлатлар ўртасидаги муносабатлар ҳақида борар экан, бу давлатлар бир-бирларини ёмонотликка чиқаришдек бачкана ҳаракатлардан ҳамда ҳасадгўйликдан эҳтиёт бўлишлари керак. Ваҳоланки, бундай ҳолатлар бўлди. Хабарингиз бор, икки фуқаролик масаласида Марказий Осиё давлатларига ўз вақтида жиддий тазйиқ ўтказилди. Бу масалада Ўзбекистон томони ўз сўзида қатъий туриб, дўқ-пўписага далил-исботни қарши қўйган бир пайтда бошқа давлатлардан бирининг раҳбари мулозимат ила биринчи рақамли қўшфуқаролик паспортини тазйиқ ўтказаётган давлат раҳбарига тантанали суратда топширди.

Ёки бошқа бир мисолни олайлик. Тўқсонинчи йилларнинг ўрталарида Тожикистондаги хавфли сиёсий вазиятни ҳамда аянчли иқтисодий аҳволни четдан томошабиндек кузатиб турган бир арбоб бошқаларнинг ташаббуси туфайли Тожикистон ҳукумати билан мухолифат ўртасида мулоқот ўрнатилган бир пайтда дабдурустдан мулоқотчиларни ўзига таклиф қилиб қолганлиги, яна бунинг устига икки ўртада воситачилик қилиш ташаббуси билан чиққанлиги кутилмаган "мўъжиза" бўлди. Мулоқотчилар ҳам анойи эмасди. Улар кимнинг нимага қодирлигини яхши билишарди. Ташаббускор арбоб ҳам ўзининг имконият чегарасини биларди. Аммо унинг асл мақсади ўз имкониятини ишга солиш эмас, аксинча бошқаларнинг ташаббусига соя солиш эди.

Сир эмас, бундан бешолти йил олдин Марказий Осиёдаги давлатларнинг аҳиллигини таъминлаш назарда тутилиб, "Туркистон — умумий уйимиз" деган шиор ўртага ташланган эди. Бироқ баъзи давлатларда "Туркистон" сўзини "Ўзбекистон" деб тушунадиган арбоблар топилди. Афтидан, "Туркистон — умумий уйимиз" ибораси бундайларнинг ўтакасини ёриб юборган кўринади. Шахсиятпарастлик, шуҳратпарастлик, доҳийлик уларни шу даражада маст қилиб қўядики, оқибатда кимнинг ноғорасига ўйнаб, кимнинг манфаатига хизмат қилаётганликларини ҳам унутишади. Ёвуз ниятли сирли куч эса мулойимлик билан: "Жаноби олийлари, ташқи душмандан биз сизни ҳимоя қиламиз, армиянинг ташвишини қилманг, чегарангизни ҳам биз қўриқлаймиз. Керак бўлса, ер ости ва ер усти бойликларингизни сотиб, халқингизни ҳам боқамиз. Сиз бемалол ҳукмронлик қилаверинг. Энг муҳими, қўшниларингизнинг айтганини қила кўрманг, айниқса, "Туркистон" деган тузоқдан эҳтиёт бўлинг!" деб бутунлай йўлдан оздиради. Бундай сирли мулозимат ўз вақтида Бухоро амирига, Қўқон ва Хива хонларига ҳам кўрсатилган эди. Оқибатидан тарих гувоҳлик бериб турибди.

Шубҳасиз, Туркистон халқлари тарихий ҳақиқатдан тегишли хулоса чиқариб олишлари керак. Марказий Осиё давлатлари ҳамкорликни ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш йўлида изчил кураш олиб боришлари зарур. Бу борадаги ҳар қандай манманлик, такаббурлик, ҳасадгўйлик хиёнатга тенгдир. Бир дарёдан сув ичатуриб, бир далада деҳқончилик қилатуриб, тўй-маъракаларимизни бирга ўтказатуриб, бир динга эътиқод қилатуриб, не ажабки, бир-биримизни тушунишни истамасак, бу ҳам етмагандек, бир-биримизга зид хатти-ҳаракатлар қилсак... Ахир, бу мантиқсизлик-ку!

Президент Ислом Каримов МОҲнинг Алматидаги саммитидан бирмунча олдин Қозоғистонда бўлганида эришилган натижалар, тўғриси, ҳар иккала халқни жуда мамнун қилди. Қувончлиси шундаки, Ўзбекистон билан Қозоғистон бундан буён турли соҳаларда ҳамкорлик қилиш тўғрисида келишиб олдилар, деганди.

Ўзбекистон томони бошқа қардош биродарлари билан ҳам шундай алоқалар ўрнатиш тарафдори. Халқларимиз алоқаларида ҳаёт оқими умрбоқий. Агар орамизда хиёнаткор чиқмаса, бу оқимга ҳеч қандай куч тўсқинлик қилолмайди. Қардош халқларимиз тобора ўзликларини англаб, авлод-аждодларига муносиб бўлиб бормоқдалар. Шубҳасиз, шу муқаддас замин — Туркистон ўлкаси уларнинг умумий уйлари бўлиб қолади. Бизнинг аҳиллигимизга бошқалар ҳавас қилсин.

Иброҳим НОРМАТОВ

«ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ»
танловига марҳамат

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси республикамиз ижодкорлари ва қаламкашларини Ватанимиз мустақиллигининг 12 йиллигига бағишланган анъанавий ***"Энг улуғ, энг азиз"*** *кўрик-танловига таклиф этади.*

Танловга тақдим этилаётган муаллифлик ишларида ва фотосуратларда қуйидаги мавзу ва йўналишлар кенг ёритилган бўлиши лозим:

- **она-Ватанга муҳаббат ва садоқат;**
- **миллий ғурур, инсоний қадриятлар;**
- **кишилар онгида, руҳиятида, қалбида ва қиёфасида кузатилаётган ҳурлик ўзгаришлари;**
- **фидойилик кўрсатиб, меҳнат қилаётган замондошларимиз;**
- **мамлакатимиз мустақиллигининг дадил одимлари;**
- **истиқлолнинг улуғ неъматлари.**

Ғолибларни қимматбаҳо мукофотлар кутади.

Танлов ғолиблари 2003 йил Мустақиллик байрами арафасида аниқланади ва матбуотда эълон қилинади.

Танловга тақдим этиладиган мақола ва суратлар, телекўрсатувлар тасмаси, радиоэшиттиришлар матни ва бошқа ижодий ишлар қуйидаги манзилда икки нусхада 2003 йил 1 августга қадар қабул қилинади:

**Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй, 3-қават, 37-хона.
Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси, "Энг улуғ, энг азиз" танловига.
Телефон: 144-37-87, 144-62-64.**

Истиқлол

ВАТАН ЭГАЛАРИНИКИДИР

I.

Ким ўз юртини севмаса, у ҳеч нимани сева олмайди.

Ж. БАЙРОН

Май ойининг охирлари ҳам серёмғир келди. Шундай кунларнинг бирида Яккабоғдан ўтиб, тоғлар сари кетдик. Албатта, Тошқўрғонга боролмасдик, ҳозир бу жойларни қаттиқ қўриқлашаяпти. Бироқ қадам етганча ичкарилаб, бирор латиф гўшада бир зум тўхташ, майсалар устига гиламча ёзиб, ўзимизни шу қадрдон макон, азим тоғлар измига топшириш эди муддаомиз. Бундай жой ҳам топила қолди. Қари тол тагидан сув жилдираб турар, дарахт шохида булбул чақ-чақ урарди.

— Бу нима? — деди умри чўлда ўтган ва биринчи марта бундай гўшаларга қадам қўйган ҳамроҳимиз.

— Бу — булоқ, — дедик ҳаммамиз бир овоздан.

— Мен булоқни кўрмаганман. — Ҳаммамиз баравар ҳайратландик. Бундан ўн икки йил олдин экспедиция уюштириб келганимизда ҳам хоразмлик иштирокчи тоғларга анграйиб боққан, у ҳам "Мен тоғларни кўрмаганман" деганида шундай ҳайратланганмиз. Ҳа, Ўзбекистон — улкан мамлакат. Унинг чўлларида қум заррасидек ёки тоғларида ушоқ тошдек яшаб, бир умр шундай ўтиб кетиш мумкин.

Тол шохида ҳамон булбул чақ-чақ урарди.

— Табиатнинг бу фаросатли паррандаси узоқдан меҳмон келганини билди. Шунинг учун баланд пардада хониш қилаяпти, — дедим завқим ошиб, — қўрасизлар, у хизматга янги мусиқачиларни ҳам чорлайди, базм катта бўлади.

Ростдан ҳам шундай бўлди. Қушча бир зум тинчиб қолди. Биз ҳам дастурхонга ҳужумни кучайтирган эканмиз, уни эсдан чиқариб улгурибмиз. Бир маҳал яна ўша шодон мусиқа янгради, унга янгиси қўшилди. Қуш ўз жуфтини чорлаган ва иккови шунчалик баланд пардада сайроқилик қилдиларки, борлиқ булбул навосига тўлди. Биз бир-биримизга сўзсиз жилмайганча, бошимизни тошларга ташлаб, оёғимизни узатиб юбордик ва тубсиз фароғат уммонига ғарқ бўлдик. Бошим устида булутлардан холи осмон айланар, икки томондан тоғ қуюлиб келган ва ўртасидан гувиллаб Қизилдарё оқиб турган дара мени кафтида опичлаганча борлиқда сайр эттирарди.

Мана шундай пайтда киши бир мамнунлик, ризолик ва эркинлик ичида қолади. Одам ҳар доим ҳам бундай ҳолга тушавермайди, шундай ҳолга тушганда эса ерда собит эканини, Ватани бор эканини ҳис этади.

(Давоми 2-бетда)

Анжуман

МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТ – 85 ЁШДА!

Мамлакатимиздаги биринчи олий ўқув юрти бўлмиш Ўзбекистон Миллий Университети ташкил топганига 85 йил тўлиши ўзбек илм-фани, маданияти ва олий таълими тарихида улкан аҳамият касб этган воқеадир. Ҳозир университетда 16 факультет, 2 институт, 17 та илмий лаборатория ва бўлим фаолият кўрсатмоқда. Бу илм даргоҳида барча табиий ва гуманитар фанларни қамраб олган бакалавриат таълими босқичи бўйича 31 йўналишда, магистратурада эса 100 дан ортиқ мутахассислик бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилган. Ўқув режалари, ўқув дастурлари ва таълим усуллари мажмуаси кадрлар тайёрлаш Миллий дастури талаблари асосида ишлаб чиқилган. 1000 га яқин академик, профессор, фан доктори ва доцентлар ёшларга сабоқ бермоқдалар.

Мустақиллик йилларида университет ҳаётида тубдан янгиланиш жараёнлари кечди ва кечмоқда. Ватанимиз отахон таълим маркази дунёнинг энг нуфузли олий ўқув юртлари билан тенг мақомда ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйди.

— Республикамиз Президентининг Фармонига асосан 2000 йилнинг 28 январида тарихий ҳақиқат тикланиб, бу даргоҳга Миллий университет мақоми берилди, зеро, бу масканда олиб бориладиган барча фаолият ана шу юксак мақомга лойиқ ва муносиб бўлмоғи лозим, — деди университет ректори, академик Тўрабек Долимов.

Кеча университет Маданият саройида бўлиб ўтган Матбуот анжуманида шунинг сингари кўплаб қувонарли факт ва рақамлар тилга олинди. Оммавий ахборот воситаси ходимлари мазкур сана муносабати билан ўзларининг олдиларида турган долзарб вазифаларни белгилаб олишди.

МУХБИРИМИЗ

Муносабат

ЖАРИМА ва ТАРБИЯ

Газетанинг 2003 йил 22-сонида босилган "Жазоми ё имконият?" мақоласини алоҳида иштиёқ билан ўқиб чиқдим. Ўзимнинг ҳам баъзи мулоҳазаларим билан ўртоқлашишни лозим топдим.

Менимча, жазо чораларини эркинлаштиришнинг ҳам маълум чегараси бўлиши керак. Бу нарсалар биринчи марта жиноят содир қилган одамга нисбатан қўлланилса яхши. Агар иккинчи, учинчи марта айни бир турдаги жиноятни содир этиб, етказилган моддий зарарнинг ўрнини қоплаган жиноятчи ҳар гал озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазони олаверса, унда жазо жуда кулгили кўринишга келиб қолади...

Эсингизда бўлса, ўша машҳур латифада Афанди кўчада бир тошга қоқилиб кетиб, тошни сўкади. Буни бир одам эшитиб қолиб, сўкишни ўз шаънига бўлди, деб ҳисоблаб, Афандини қозига судраб боради. Қози Афанди ҳақиқатан ҳам ўша кишини қасддан ҳақорат қилган деб ҳисоблаб, уни ярим танга жаримага ҳукм қилади. Афанди чўнтакларини қараса, ярим тангалик пули йўқ. Шунда у чўнтагидан бир тангалик чиқариб, уни қозига бериб, "Ярим тангам йўқ экан. Шуни тўлиқ олгин", деб қолган ярим тангасига уни ва онасини ҳақорат қилиб кетган экан.

Фирибгарликни ўзига касб қилиб олиб, бутун умр виждонли одамларни лақиллатиб, уларнинг мол-мулкини эгаллаб юрадиган профессионал (илгарилари бизда профессионал жиноятчи йўқ дердик, аммо бу ёлғон эди!) фирибгар бундан кейин агарда у келган зарар ўрнини тўлиқ қопласа, ҳар гал жарима қўллайвериш амалиёти менга юқоридаги латифани эслатади.

Ҳуқуқий давлат қураётган жамиятимизда, кенг маънода олганда ҳар бир фуқаро қонунчиликка ўзгартиш киритиш тўғрисида ташаббус билан чиқишга ҳақли. Шунга кўра, мен амалдаги ЎзР ЖКнинг 167-, 168-, 170- ва бошқа бир қатор моддаларига киритилган "зарар тўлиқ қопланганi сабабли айбдорга озодликдан маҳрум қилиш жазосининг қўлланмаслиги" қоидасини фақатгина биринчи марта жиноят содир этганлар учун қўллаш қоидаси билан алмаштиришни таклиф қиламан.

Абдуқаҳҳор МУТАЛОВ,
ҳуқуқшунос

Луқма

ҚОНУН КИМ УЧУН?..

Кейинги пайтларда оммавий ахборот воситаларида Давлат тилига эътибор тўғрисида қатор мақолалар, чиқишлар пайдо бўла бошлади. Очиғини айтишим керак, баъзи кишиларнинг "Ҳа, энди журналист бошқа мавзу топа олмаганидан кейин, ёзаверади-да", деганини ҳам кўп эшитганман. Аммо журналист ҳам камчилик ва муаммони кўриб индамай кетаверса, мавжуд камчиликларга ким эътибор қаратади? Гуруч ичидаги курмак каби тишга тегаётган муаммолар орасида тил муаммоси ҳар куни ва ҳар доим эътиборда бўлиши керакмасми? Ўзингиз холисанилло айтинг-чи, ишлайдиган ташкилотингизда давлатнинг мажбурий тўловларини амалга ошириш учун қайси тилда ҳужжат тўлдирасиз? Ташкилотингизнинг у ёки бу хизмат учун пул тўлашига сизга қайси тилда ҳисоб варағи ташлаб кетишади? Ҳисобчингиз корхонангиз мижоз бўлган банкдан қайси тилда банк ҳужжатларини олиб келади? Кейинги пайтларда эса камина бир неча ташкилот билан корхона номидан ҳужжат расмийлаштиришимга тўғри келди ва асабимга теккани амалдаги ҳужжатларнинг биронтаси ЎЗБЕК тилида тузилмагани бўлди. Туппа-тузук идора раҳбарлари ҳам ўзга тилда сўзлашга ўтганлари қизиқ. Мисол тариқасида эътиборингизга 1-рақамли илова билан амалга киритилган Ишончнома қоғозини тақдим қилаяпман.

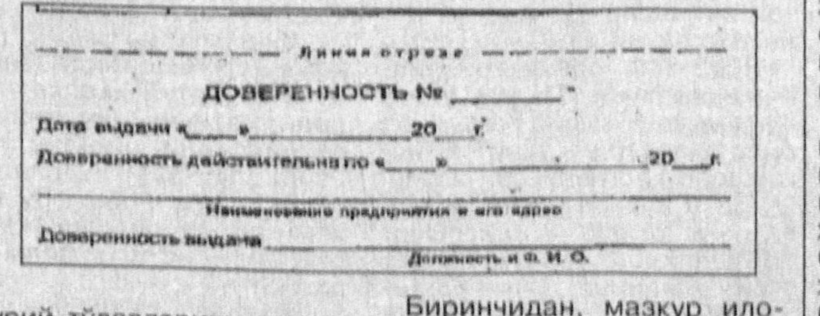

Линия отреза

ДОВЕРЕННОСТЬ № ________

Дата выдачи «____» ____________ 20___ г.

Доверенность действительна по «____» ____________ 20___ г.

____
Наименование предприятия и его адрес

Доверенность выдана ______________________
Должность и Ф. И. О.

Биринчидан, мазкур иловани ким тасдиқлаган? Иккинчидан, нега бу илова йил бошида эмас, июнь ойида амалга киритилди? Энг асосийси, нега шунчалик муҳим ҳужжат давлат тилида чиқарилмаган. Амалдаги қонун ("Давлат тили тўғрисида"ги Қонун ва "Лотин алифбосига асосланган ўзбек имлосига ўтиш тўғрисида"ги Қонун) ҳужжатлари бекор қилинмагандир, ахир!

Али МАРДОН

Жавоб

ИШОНЧ ТЕЛЕФОНЛАРИГА МУРОЖААТ ҚИЛИНГ

(«Тасодифми ёки?..» «Ҳуррият». 2003 йил, 18 июнь)

Мақолада тилга олинган ҳолатлар Ўзбекистон Республикаси ИИВ Йўл ҳаракати хавфсизлиги Бош бошқармаси масъул ходимлари томонидан атрофлича ўрганиб чиқилди.

Журналист Тошпўлат Раҳматуллаев жорий йилнинг 14 июн куни Самарқанд шаҳрининг Даҳбед кўчасида "Зил" ҳамда "РАФ" русумли автомобилларнинг тўқнашуви натижасида 5-6 киши ҳалок бўлгани, қолган йўловчилар эса шифохонага ётқизилганини билдирган. Дарҳақиқат, Даҳбед кўчасидаги АЁҚШ қаршисида "Зил — ММЗ" русумли, давлат рақами 14AG 164 бўлган автомашина ҳайдовчиси пиёда йўловчини уриб юбормаслик учун рулни кескин буриб юборади ва қарама-қарши йўналишга чиқиб кетади. Натижада ўз йўлида келаётган "РАФ — 2003" русумли автомашина юк машинасига урилиб, воқеа жойида 1 киши ҳалок бўлган, 4 нафар йўловчи тан жароҳати олиб, шифохонага ётқизилган. Айни пайтда ушбу ҳодиса юзасидан хизмат текшируви олиб борилмоқда.

Мақолада, шунингдек, Нуробод туманидаги ўқувчиларни олиб кетаётган автобус ҳалокатга учраб, 10 нафардан ортиқ мактаб болалари ҳалок бўлганлиги ҳақида ёзилган. Текширишлар натижасида шу нарса аниқландики, воқеа Нуробод тумани Оқсой қишлоғи ҳудудида рўй берган. "Кубань" русумли автобус ҳайдовчиси жомбойлик мактаб ўқувчиларини олиб кетаётганида рул бошқарувини йўқотади ва автобус ағдарилиб тушади. Натижада, 2 ўқувчи воқеа жойида, 1 ўқувчи 6 кундан сўнг шифохонада вафот этади. Ҳайдовчи ва беш ўқувчи тан жароҳати олади.

Муаллиф мақолада Самарқанд шаҳрининг Ўзбекистон — Маҳмуд Қошғарий кўчалари кесишган чорраҳада ўлим билан боғлиқ йўл транспорт ҳодисалари кўпайиб кетганлигини айтади. Лекин текширишлар натижаси мазкур чорраҳада 2002 йил ва 2003 йилнинг ўтган даври мобайнида ўлим билан боғлиқ йўл-транспорт ҳодисаси содир этилмаганлигини кўрсатди. 2002 йил давомида ушбу ҳудудда 1 та ҳодиса содир этилган ва 2 нафар киши тан жароҳати олган. Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида эса 1 та йўл-транспорт ҳодисаси рўй берган ва унда ҳам 2 нафар киши тан жароҳати олган.

Мақолада шаҳарнинг Сўзангарон ва Панжакент кўчаларидаги автомобиль ҳаракати пухта ўрганиб чиқилмасдан бир томонлама ҳаракатланиш жорий этилгани оқибатида Андижоний кўчасида йўл-транспорт ҳодисалари сони кескин ошиб кетганлиги таъкидланган.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, Панжакент ва Сўзангарон кўчаларида бир томонлама ҳаракат ташкил этилганидан кейин Андижоний кўчасида автоҳалокатлар сони аксинча камайишига эришилган. 2001 йилда 5 та ҳодиса содир этилиб, 1 киши ҳалок бўлган бўлса, 2002 йилда 3 та, 2003 йилнинг шу давригача 1 та ҳодиса рўй берган.

Самарқанд вилоятида сўнгги вақтларда олиб борилаётган профилактик ишлар натижасида жорий йилнинг 5 ойи давомида йўл-транспорт ҳодисалари сони ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 28 тага камайганлиги аниқланди. Фурсатдан фойдаланиб шуни билдирмоқчимизки, йўл ҳаракати хавфсизлигига доир ҳолат содир бўлганда, йўловчилар рўй берган воқеага аниқлик киритиш учун қуйидаги ишонч телефонларига мурожаат қилишлари мумкин.

Тел: 144-28-30, 144-28-43.

Анвар СУЛАЙМОНХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон ИИВ ЙҲХ Бош бошқармаси матбуот бўлими бошлиғи

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Таклиф

МАҲАЛЛАГА АДВОКАТ ЗАРУР

Бугунги давр шуни талаб қилмоқда

Жаҳон демократик ҳамжамияти билан интеграциялашувга интилаётган мамлакатимизнинг янги қиёфаси ва фуқароларимизнинг янгича ҳуқуқий тафаккурини шакллантиришда адвокатлар энг яқин, энг керакли маслаҳатчи бўлиши шубҳасиз.

Адвокат фуқароларга ҳуқуқий ёрдам берадиган, уларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қиладиган шахс ҳисобланади.

Давр бугун сизу бизнинг олдимизга маҳаллаларда бепул адвокатлик ёрдамини ташкил қилиш, айниқса, аҳолининг кам таъминланган, тўлов қобилиятига эга бўлмаган табақаларига ҳуқуқий маслаҳатлар бўйича ёрдам бериш масаласини қўймоқда.

Мамлакат раҳбари: "Биз адвокатура тизимини кучайтириш ва унинг чинакам мустақиллигини таъминлаш, уларнинг ваколатлари ва мақомини прокуратура мақомига тенглаштириш учун қонунчилик соҳасида ҳам кўпгина чора-тадбирлар кўрмоқдамиз", деганида ана шундай ҳолатни назарда тутганини шубҳасиз. Шу асосда адвокатура аста-секин ўз-ўзини бошқариш органларини бирлаштирувчи нодавлат, нотижорат касбий ташкилот сифатида фуқаролик жамиятининг алоҳида ҳуқуқий институти бўлиб қолади.

Адвокатлар маҳалла аҳлини ҳуқуқий ҳимоялайди: ишга тиклаш, алимент ундириш, боқувчисининг вафоти, ишхона билан боғлиқ бўлган, оилага етказилган зарарни қоплаш, ишда майиб бўлганлик ёки меҳнат фаолияти натижасида соғлиғига шикаст етказилганлиги тўғрисидаги масалаларда ҳужжатлар тайёрлай олади, йўл-йўриқ беради. Шунингдек, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахслар, ҳарбий хизматни ўтаётган ҳарбий хизматчилар, I ва II гуруҳ ногиронлари, қатағонларда азият чеккан жисмоний шахслар реабилитацияси масалаларида туман, вилоят марказларига қатнаб овора бўлмасдан, ўзларининг барча муаммоларига жавобни маҳалла адвокатларидан олишлари мумкин.

Сир эмаски, газета ва журнал таҳририятларига айрим маҳалла раисларининг ноқонуний фаолиятлари билан боғлиқ шикоят хатлари кўп келади. Улар фуқаролар йиғини раисларининг томонидан аҳолига ижтимоий ёрдам тайинлаш ва ҳужжатларни расмийлаштиришда инсон ҳуқуқи, эркинлиги, шаъни, қадр-қимматини бузилаётганлиги, давлат маблағи совурилаётганлиги ҳақида бўлади. Агар маҳаллада адвокат бўлса, бундай ҳолатларга маълум маънода чек қўйилиши аниқ.

Маҳалла адвокати ҳар ойнинг белгиланган кунида маслаҳатлар бериши лозим. Лекин ҳамма маҳаллаларда ҳам адвокат хизматидан фойдаланиш одат тусига кирган йўқ. Чунки кўпчилик аҳоли адвокатлик хизмати, ундан фойдаланиш ҳақида етарли тушунчага эга эмас. Шу туфайли айрим фуқароларимиз ўз ҳуқуқини ҳимоя қилолмасдан, вақт ўтгандан кейин кўзи очилиб, адвокат ахтариб қолади. Афсуски, иш кечикса, адвокат ёрдам беролмаслиги мумкин.

Адвокат билан маҳалла ўртасида муносабат ўрнатиш, фуқароларнинг адвокат хизматидан фойдаланиши замон, давр талабидир. Ҳар бир маҳаллада адвокат хизмати соатлари ташкил этилса, мақсадга мувофиқ бўларди. Бу турли ҳуқуқбузарликнинг олдини олиб, фуқароларда ҳуқуқий билим шаклланишига катта ёрдам беради.

Самарқанд шаҳар Боғишамол тумани адвокатураси бошлиғи Абдумурод Полвонов ўзи истиқомат қиладиган "Бухоро" маҳалласида ойига бир мартаба ҳуқуқий мавзуда маслаҳатлар бериб, хизмат кўрсатмоқда. Бундай тажрибани оммалаштириш фойдадан холи эмас.

Биз кинофильмларда айрим хорижий мамлакатлардаги адвокатларнинг адолат, қонун устуворлиги учун курашишларини кўриб, ҳайратга тушамиз. АҚШнинг собиқ президенти Билл Клинтон ўзи ва рафиқаси ҳуқуқшунос бўлишига қарамай, ҳамиша икки нафар адвокат хизматидан фойдаланганлиги инсон ҳимоясининг ниҳоятда қадрланганидан далолат беради.

Зеро, адвокат ҳар маҳаллага керак ва у фуқароларнинг яқин кўмакчиси бўлади, оғирини енгил, узоғини яқин қилади.

Тангир САТТОРОВ,
Самарқанд шаҳар, Темирйўл тумани "Маънавият ва маърифат" маркази раҳбари

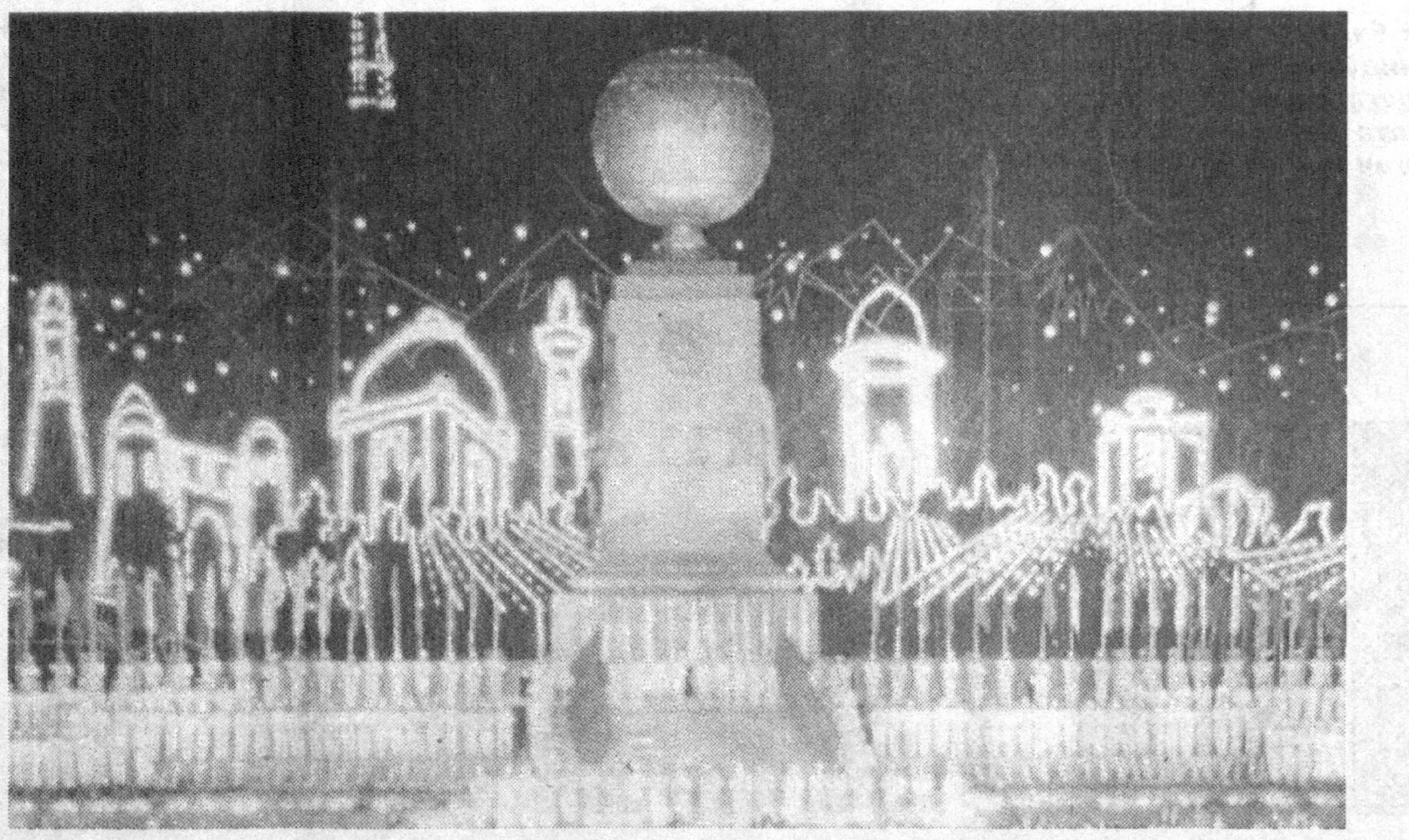

ВАТАН ЭГАЛАРИНИКИДИР

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Ўшанда тоғ манзараси муболағасиз гўзал эди. Адашган булут қир бағрида тентирайди, ёмғирдан тўйинган далаларни қуёш илиқ, аммо ёқимли ҳаракати билан сарафроз қилади, икки чўққини бирлаштириб, рангинкамон тортилган. Теварак бетимсол тоза, турли гиёҳ бўйларидан тўйинган ҳаво вужудга ажиб фароғат бахш этади. Турли бўйлар аралашмасида қадрдон бир ҳид димоққа урилгандек бўлади. Мен уфорни эслайман.

"Уфор" сўзи мумтоз адабиётимиздан яхши таниш. Энг тансиқ ҳидлар шу сўз орқали ифодаланган. Табиатда эса уфор деган (уни "жупар" ҳам дейишади) ўсимлик бўлади. Ўзим ҳозиргача уни кўрмаганман. Бироқ қуритиб олинган уфор бўйини кўп бора ҳидлаганман. Бундай маъсум, бундай самимий ҳидни, ишончим комилки, фаранг сатанглари ҳам билмайди. Бироқ шундай ҳид таратувчи майса бизнинг тоғларимизда ўсади.

— Шу жойларда уфор йўқми? — дедим табиат гўзаллигидан бутунлай сархуш ҳамроҳларимга қизғиш тупроқларни ёриб, уйдай камарлар бўртиб турган қияликни кўрсатиб. У қўл етгудек яқин жойда эди.

— Э, уфор бўлади бу жойларда, — дейишди мезбонлар — Маҳмуд ака ва Аҳмад муаллим жонланиб, — Нуриддин бир айланиб келсин.

Нуриддин тошлардан сакраб, қўй-эчки изларидан тирмашиб, ёнаплаб кетди, у энгашиб, биринчи гиёҳни узганда, ҳаммамиз қийқириб юбордик:

— Бор экан, топди!

Бир оздан кейин Нуриддин худди сабзи баргини эслатадиган, аммо ундан кичик ва нозик бир тутам майса билан қайтди. Унинг иккинчи қўлида сариқ гуллаган, тукли бошқа гиёҳ бор эди.

— Бу қаҳкўйи, — дейишди таниганлар ва чангларини қоқиб, оғизга уришди. Тоғда бундай хушхўр, чайнаганда маза берадиган гиёҳлар кўп. Қолаверса, қимматчилик йилларида норизалам ("наврўзи олам" бўлса керак), ҳатто, қоқи, думалоқ, отёл, тирмизак сингари минглаб ўсимликлар нон ўрнида истеъмол қилинганини эшитганмиз. Кейин уфорни олиб ҳидлаб, томоша қилиб бошладик. Қуритилган уфор тумор қилиб тақилади, нон, патирнинг устига сепилади. Унинг такрорланмас ҳидини бошқа нарсада учратмаганман. Уфор гулга кирган экан, у худди зирага ўхшаб гулларкан. Майнинг бошларида терса, айни ҳидга тўлган пайти бўларкан. Булбул чақчақи, тансиқ гўзаллиги билан сийлаган табиатнинг яна бир тилагимизга етказганидан кайфиятимиз чандон кўтарилди. Ана шу кўринмас илтифот Ватан сидқидилдан тилаган фарзандларига барча истакларини мустажоб қилажаги ҳақидаги қадим ҳақиқатни яна бир такрорлади.

Ватанни севайлик, унга Она каби юкинайлик, шунда у барча орзуларимизга мушарраф этади.

II

Ватаннинг бир сиқим тупроғи ҳам муқаддас.

Халқ ҳикмати

Чилонзор тумани шўро замонидаги битмай қолган чала иморатларга энг бой ҳудуд бўлса керак. Худди шундай бинолардан бири биз яшайдиган уйлар яқинида бўлиб, жуда улкан режа билан қурилиши бошланган, фақат ғишти терилганча қолиб кетганди. Ўтган йиллар давомида у бутунлай хароб ҳолга келди, вентиляция қувурлари-ю, бетон зиналарини кимлардир қўпориб ҳам кетди. Шу жойнинг бир бўлагини хорижлик ишбилармон сотиб олди, чоғи, қора ойналар билан тўсиб, икки қаватли офис қурди, дарахтлар ўтқазди, кейин қарийб йигирма беш гектарлик майдонни девор билан ўраб олди. Ҳар ҳолда унинг тирикчилиги яхши ўтаётган бўлса керак, дарвозасидан тўхтовсиз машиналар кириб-чиқиб туради, ишга кирмоқчи бўлганлар ҳам бисёр. Ҳар сафар автобус ёки троллейбусда ўтганда, бу ерда пайдо бўлган корхонанинг оёққа туриб бораётгани кўзга ташланиб қолаверади. Унинг катта йўл тарафдаги баланд панжарали деворлари ёнида гулфурушлар танда қўйган, анчагина бўш жой бўлса-да, тарвузчилар ўрнаша олмади. Афтидан, корхона хўжайини уларга изн бермади. Менинг диққатимни тортган, қолаверса, ватанпарварлик туйғумга тегиб кетган нарса — гул бозори билан корхона дарвозаси оралиғида ўттиз метрча жойнинг асфальтланмагани. Аслида катта йўл билан бақамти асфальт йўлакча — тротуар ётқизилган, бироқ бино сингари у ҳам чала қолган. Ёғинсочинли кунларда асфальтдан келсангиз, бирданига лойга дуч бўласиз. Шунда ҳар қандай одамнинг кўнглидан "Шундай данғиллама корхона шу 30 қадам жойга асфальт ётқизиб қўйса, қашшоқ бўлиб қоладими?" деган андиша ўтади. Мен ҳам ана шундай ўй билан бир неча марта шу жойдан лой кечиб ўтдим. 3-4 йилдан буён ҳеч ўзгариш бўлмагандан кейин масаланинг тагига етишга чинакам қарор қилдим. Ростдан, нима бўлаяпти, наҳотки хорижликлар ўз корхонаси атрофини босаришта қилиб қўйишни хоҳлашмайди?

Қатор саволларга жавоб олиш мақсадида корхона дарвозасига рўпара бўлдим. Албатта, иш жойини аниқ айтишимга тўғри келди. Дидбонлар айнан бошлиқни кўришим кераклигини эшитиб, "Сизнинг ишингизни бошлиқ даражасида ҳал қиладиган мутахассис бор", деб реклама менежерига юзма-юз қилишди. У ҳозиргина олдимдан оқ "Нексия"ни елдириб ўтган жиккаккина қиз экан. У билан гаплашадиган мавзулар топилди. Маълум бўлишича, корхона ўз маҳсулотларини реклама қилиш учун йилига 200 миллион сўм ажратар, бу сумма шу қизалоқ орқали ОАВга тақсимланаркан. Шунда "Нексия"нинг сири ошкор бўлди, қалам чайнаб, миллат маънавиятига хизмат қиламан, деб ёвғонга ёлчимай юрган ҳамкасбларимга шу қизнинг толеъидан ўндан бири насиб этмаганидан афсусландим. Назаримда, у анча ишбилармон ва уддабурон бўлиб туюлди, ундан ажнабий хўжайинлар савоб нималигини билишадими, қўли очиқми, деб сўрадим.

— Роса сахий, — деди ошкора мамнуният билан, — байрамларда текин ош тарқатишади, мачитларга хайрия қилишади.

— Унақада нега кўча тарафдаги ўттиз қадамча тротуарни асфальт қилиб қўйишмайди? Ундан ўзларингнинг ишчиларинг ҳам қатнашади чоғи...

— Қўпорилган дарахт атрофини айтасизми? У ерни текислаб қўйишди-ку.

— Йўқ, ундан юқорироқни, гул бозори олдини.

Реклама менежерига асфальтланмаган йўлак қаердалигини қанча тушунтирмай, бу жойни эслай олмади. Демак, у бирон марта ҳам пиёда ўтмаган, учиб келиб, учиб кетадиганга ўхшайди.

Истагим — ажнабий хўжайинни кўриш эди, муддаомни мутасаддилар орқали етказдим. У мени қабул қиладиган бўлди. Нимқоронғи йўлакда икки нафар тансоқчи кузатувида мени яхши кутиб олди, иш қийин кетаётганини, мўлжалга етмаётганини очиқ эътироф этди. Назаримда, у якка хусусий тадбиркор чоғи, шахсий маблағидан юртимизда бизнес қилишга киришган. Гап орасида қанча хайр қилганини ва бошқа савобга дохил ишларини айтиб ўтди. Мавриди келганда мақсадга ўтдим:

— Панжара ташқарисида катта йўл бўйида 30 қадамча жой доим лой, чанг бўлиб ётади. Шуни тўғрилаб қўйса бўлмайдими?

— Нега мен тўғрилаб қўяркинман? — овозини кўтариброқ кескин жавоб берди хорижий ишбилармон, — у менинг ҳудудим эмас. Мен давлатга 250 миллион сўм солиқ тўлайман. Ўшалар тўғриласин...

Менинг бошқа изоҳларим, тушунтиришларим жавобсиз қолди, у фикрини ўзгартирмади.

Шу суҳбат бўлиб ўтганига роса бир йўл тўлди, йўлак ҳамон ўша алфозда турибди.

Бундай муносабатдан кўп нарсани англаш мумкин. Демак, бу заминнинг ишқибозлари, мухлислари кўп бўлар, бироқ унинг дахлсизлиги, гуллаб-яшнаши биз билан сизнинг гарданимизда. Негаки, биз учун, шу тупроқда туғилганлар, унинг қабристонларида аждодлари мангу макон топганлар учун бошқа борадиган жой ҳам, Ватан ҳам йўқ.

Мана бу гапга нима дейсиз? Яқинда шиғил пишган олча дарахтининг шохларини кесиб, мевасини теришарди. Маълум бўлишича, уни экиб кўкартирганлар, яъни шу ишни қилаётганлар уйини сотиб, бошқа юртга кўчиб кетишаётган экан. Улар кетиш олдидан неча йил нон-туз еган маконга ҳурмат тариқасида ўзларидан бир туп дарахт қолишини ҳам эп кўришмабди.

III

Ким ўз Ватанига дахлдор бўлмаса, у инсониятга ҳам дахлдор эмас.

В. Г. БЕЛИНСКИЙ

Ўз Ватанига доғ тушириш — уни сотиш деган сўз.

В. ГЮГО

Кейинги йилларда кўплаб ватандошларимиз тирикчилик қўйида юртни тарк этдилар. Балки улар муддаоларига эришиб, яхши яшаётгандирлар, бироқ бу муваффақиятни оқлаб бўлмайди. Ташвишли кунларда ўзини панага олиш халқимизда азал-азалдан қораланган. Бундай кишиларга мунофиқлардек қаралган. Боболаримиз "Тирик бўлсак, бир тепада, ўлсак, бир чуқурда" деган собит ақида билан яшаган. Аслида Ўзбекистондек жаннатмакон жойни тарк этиб, ўзга юртлардан жаннат излаш — бориб турган нодонлик. Ахир, тошда ҳам гул унувчи, даласидан 5-6 марта ҳосил олиш мумкин бўлган мамлакат уларга ризқ бера олмасмиди? Бегона юртларда, мусофирликда тортган заҳматни ўз уйида тортса, ўша муддаосига эришарди улар. Халқда "Ўт пули — ўтга, сув пули — сувга, қолди қатиқнинг пули" деган гап бор. Ҳеч жойда нон кесакнинг устида қолмагандир.

Узоқлардан бахт излаганларнинг бир тоифаси ҳозир дунёда кенг кўлам касб этган замонавий қулфурушлик ёки ишчи кучларини сотиш билан шуғулланувчилар тузоғига илиниб қолганлар бўлса, бошқа тоифаси маҳаллий тўралар билан тортишиб, асаббузарлик қилиб ўтиришни хоҳламаган ёки ҳозирги иқтисодиёт талабини тушунмаган кишилардир. Уларни "Бургага аччиқ қилиб чопонини куйдирганлар" деб атаса бўлади. Ҳолбуки, юртимизнинг табиий имконияти 25-30 миллион аҳолини бемалол боқишга етади. Исбот талаб қилиб узоққа бориш шарт эмас. Хитой, Япония, Исроил, қолаверса, Ҳиндистон мамлакатларидаги аҳволни кўз олдимизга келтирайлик. Бу юртларда бир сиқим тупроқ олтинга тенг, лекин улар ўзини озиқ-овқат билан тўла таъминлаб, ҳатто четга экспорт ҳам қилади. Бизда эса ҳали ишга солинмаётган қанча имкониятлар мавжуд. Оддийгина буғдой пояси — сомонни олиб кўрайлик. Уни қайта ишлаб, юзлаб хил маҳсулот олиш мумкин. Ҳолбуки, у кўп жойларда ёқиб юборилади. Ёки қанчалаб унумдор ерлар бўш ётади, энг қимматли бойлик — сувдан 2-3 баравар кам самарасиз фойдаланилади. Албатта, бу имкониятларни ишга солишда табиатимиздаги салбий жиҳатлар халақит бераяпти. Бу ҳақда ҳатто мамлакат Президентининг яқиндагина Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган табригида ҳам яна бир марта таъкидланди: "Шуни ҳам очиқ айтишимиз зарурки, бизга бу борада баъзан шижоат етишмаяпти. Етмиш йил давомида қон-қонимизга, суяк-суягимизга сингиб кетган одатлар, яъни ҳокимият фаолиятига танқидий кўз билан қарашнинг йўқлиги, ҳаётда амалдорларнинг айтгани-айтган қабилидаги эскича кўникмалардан халос бўлиш оғир кечмоқда".

Юртимизда иқтисодиётни юксалтириш учун барча шароитлар мавжуд. Фақат гап уларни амалга оширишда. Қолаверса, буюк келажакка элтувчи бошқа йўл ҳам йўқ. Улуғ мақсадлар йўлида ишбилармонлик, тадбиркорлик қанчалик асқотса, ҳар бир фуқаро қалбидаги ватанпарварлик туйғуси шунча зарур бўлади. Биз ҳаммамиз юксак орзуларга етишишимизни Ватанимиз Ўзбекистоннинг гуллаб-яшнаши билан ҳамоҳангликда кўра олмас эканмиз, шахсий манфаатларимизни Ватан манфаатларига бўйсундира олмас эканмиз, барча ниятлар сароб бўлиб қолаверади. Бу инсоният тажрибасида, мамлакатларнинг тикланиш ва юксалиш тарихида исботланган ҳақиқатдир.

Одамлар — ўткинчи, Ватанлар эса абадийдир. Ўткинчи лаҳзалар абадийлик айёмларига хизмат қилсин.

Ҳаким САТТОРИЙ

Муаммо

КИРЗА ЭТИК

Хоразмда анқоннинг уруғига айланган

... Ажойиб раҳбар-мутахассис, ҳозирда Боғот туманидаги "Ғалаба" ширкатида жойлашган "Барчин" фермер хўжалигининг бошлиғи Самандар Сафоев билан кўп бора дилдан суҳбатлашганман. Бир сафар оддий хром этигини 24 йилдан буён кийиб келаётганлиги, чармининг ниҳоятда сифатли эканлиги, яна кўп йиллар кияжаги ҳақида гапириб қолди...

У ана шу этигини тумандаги "Тошкент" колхозига ўн йилдан зиёд, ўзи яшаётган "Ғалаба" колхозига беш йилдан ошиқ раис бўлганида кийган. Кейин "пахта иши" йилларида Гдлян ва Иванов гуруҳининг зуғумлари остида қамалганида (сўнг тўла оқланиб, ойлик маошларини ундириб олди) турмада ҳам жонажон этиги ёнида бўлган, оёғини захдан, қаҳратон совуқлардан сақлаган. Этик ҳозир ҳам худди яп-янгидай, чунки вақтида мойлаб туради, чокидан дарз кетса, ямайди. Самандар ака бундай этиклар тикадиган сифатли чармлар энди йўқлиги, деҳқон, далада ишловчилар учун эса кирза этиклар жуда зарурлиги ҳақида узоқ гапирди...

Президентимиз Фарғона водийси сафари чоғида Наманганда бўлғуси сержантлар билан учрашувда уларнинг поайбзали билан қизиқдилар. Чунки пишиқ, пухта этик кийган аскаргина қор-қировларда, тоғ-тошларда душманга қарши муносиб кураша олади.

Аввало, айтиб ўтиш ўринли, пишиқ-пухта, қулай ва сифати юқори этиклар ҳаммага, биринчи навбатда — деҳқонларимизга жуда ҳам зарур. Тадбиркор-тижоратчиларимиз четдан келтираётган ярим этикларнинг (русчаси — пол сапочка) нархи осмонда, уни сотиб олиб, дала ишларида кийишга деҳқонларимизнинг пули етмайди. Бундан ташқари, бу усти ялтироқ этиклар оғир дала шароитида "пўст ташлаб", бир неча кунга етмасдан ишдан чиқади.

Хўш, муаммони қандай ҳал этиш мумкин? Этикчи-косибларимиз шундай этикларни, пойабзалларни тикиб сотишса бўлмайдими?!

Яқинда уларнинг бири — Комилжон Отажонов билан суҳбатлашдим. Юқоридаги саволга пишиқ-пухта чарм тери топиш ўта қийинлигини, топилган тақдирда эса баҳоси қимматлашиб кетиб, пудратчиларнинг чўнтагига тўғри келмаслигини айтди.

"Тошкент" ширкат хўжалигида этикчилик цехи ташкил этилиб, ўзлари мол терисидан чарм ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқчи бўлишди. Бу ҳаракатлар анча самара бермоқда. Ширкат ижарачиларга олдиндан этикларни рўйхат асосида беради, сўнгра буғдой, шоли пишиғида, пахта терими учун пул тарқатилаётганида ушлаб қолади. Лекин бу хайрли иш денгиздан томчи, чарм тайёрлаш шунчалик мураккаб эканки, оддий шароитда этикка айлангунча анча вақт ўтади, шунинг учун иш унуми юқори эмас. Цехни янада кенгайтириш, иложи бўлса, ҳар бир ширкатнинг ўзида ташкил этиш лозимга ўхшайди. Қўшни Хонқа туманидаги Хоразм вилоятида ягона пойабзал корхонасида ишлар саноат асосига қўйилган бўлса-да, кирза этиклар тикишга кам эътибор бериляпти, бошқа тур пойабзалларнинг ҳам сифати, чидамлилиги ҳаминқадар.

... Қишки шўр ювиш даврида Боғотдаги "Туркистон" ширкат хўжалигининг Озод Жабборов бошлиқ бригадасига боргандим. Нега далада сувчилар, ижарачилар камлигини сўрадим.

— Оёғига кийиш учун этиги йўқ, — деди ўшанда бригадир гапнинг ростига кўчиб. — Бирма-бир уйларига кириб чиқдим. Айримларида ҳатто оддий калиш ҳам йўқ экан. Сотиб олай, дейишса, оймаой иш ҳақларини бериб боришда ширкатлар олдида муаммолар мавжуд. Кўпинча, буғдой пишиғида ҳамда пахта терими давридагина деҳқоннинг қўли пул кўради.

Бу сўзлар барчамизнинг кўз олдимиздаги чин ҳақиқат. Бироқ қаловини топса, қор ҳам ёнади, деганларидай ширкатлар олдиндан кирза этикларни пудратчиларга кредитга олиб бериб, кейин мавсумда унинг пулини ушлаб қолишининг иложи йўқмикан?!

Албатта, иложини топиш керак! Чунки оёғида пишиқ-пухта этиги бўлган ижарачи-пудратчи юракнинг қуртини ўлдириб, гуппа-гуппа кетмон уради, бел тепади, иши иккиуч баравар унумли бўлади, ҳосилдорлик ҳам шунга яраша ошади. Бундан келадиган фойдани бутун ширкат ёки фермер хўжаликлари бўйича ҳисоблаб кўрилса, қанча бўлади?! Фикримча, деҳқонга иш буюраётган ҳар бир раҳбар масаланинг ана шу томонларига эътибор берса, ёмон бўлмасди.

Шавкат БОЛТА

Мулоҳаза

ҚАТЛ ВА ҲУКМ

Ўғил отани ўлдириб қўйди... Лекин бир кун ҳам қамалмади. Ҳукм адолатлимиди?

Эй, кўнгли инсоний меҳр-муҳаббатга тўла, қалби адолатга ташна газетхон дўстим, бу сатрларни ўқиб, иймоним комилки, ўз жигаргўшаси томонидан ўлдирилган бояқиш отага дил-дилдан ачинаётгандирсиз ва, яна иймоним комилки, адолатталаб қалбингизга тезроқ таскин бериш илинжида манфур падаркушга эълон қилинган ҳукмни излаб мақола поёнига кўз ташлай бошладингиз. Миянгизда чарх ураётган бир фикрни ҳам тахмин қилиб турибман: "Тақдирнинг ўзи падаркуш Абдуллатифга ўлим ҳукмини ўқиганди, бизнинг одил судимиз ҳам шу ҳукмни чиқаргандир..."

Сизни ранжитиб қўйишни истамасам-да, ҳақиқатни айтишга мажбурман: жиноят ишлари бўйича Ховос туман суди замонавий падаркушни жазони умумий тартибдаги колонияда ўташ шарти билан уч йилгина муддатга озодликдан маҳрум этиш хусусида ҳукм чиқарди ва... амнистия тўғрисидаги Фармоннинг 2-моддасини қўллаб, уни мана шу "жазоча"ни ўташдан ҳам халос этди!

Мана, бир ҳафтадан ошди, "Иш" қўлимда турибди. Уни ўқиганим сари қаҳрим, нафратим ошиб бораётир. Йўқ, "адолатсиз" ҳакамларга ёки қотилга нисбатан эмас, айнан мақтулга (ўлдирилган кишига) нисбатан.

Маълумки, терговъ ёки суд органларининг ходимлари аксарият ҳолларда жиноий хатти-ҳаракатларнинг бевосита шоҳиди бўла олмайдилар. Шунингдек, чап елкадаги фариштанинг айбномасидан нусха кўчириш имконига эга эмаслар. Бинобарин, гувоҳларнинг кўрсатмаларига асосан иш тутадилар, ҳукм чиқарадилар. Мен ҳам мана шу кўрсатмалар таъсирида туғилган фикр-ўйларим, мулоҳазаларимни Сиз билан ўртоқлашмоқчиман. Увол-савоби адолат мезонига тош ташлаган ўша шоҳидларнинг бўйнига...

Биз "Жиноятга жазо муқаррар" шиорини такрорлашни хуш кўрамиз. Лекин, рости, кўпчилигимиз "жазо" сўзининг маъно-моҳиятини тўла билмаймиз. Арабча бу сўз айбга яраша озор-азоб беришдан ташқари саъй-ҳаракатга яраша тақдирлаш, мукофотлаш маъносини ҳам билдиради. Демак, хатти-ҳаракати муҳокама этилган шахс муқаррар жазоланади: унга ё азоб, ё мукофот берилади.

Оғир жиноятчи сифатида қотил азобланиш маъносидаги жазога мустаҳиқ. Лекин унга нисбатан ҳар доим, ҳар қандай ҳолатда ўлим ёки қамоқ ҳукмини ўқийвериш тўғри бўлармикан? Умуман, қотил ҳамиша нафратга лойиқ зотми?

Келинг, мисолни тарихдан олайлик:

... Тажовузкор мўғул сарбозлари тобора яқинлашмоқдалар. Олдинда эса улкан ғов — ўлим даҳшатини солиб оқаётган Амударё. Ундан отлари панд бермаса, забардаст йигитларгина ўта олишлари мумкин, холос. Аҳли аёлни олиб ўтиш тўғрисида ўйлаш мантиқсизлик. Аммо уларни ташлаб кетиб ҳам бўлмайди. Ёғий сарбозлари номусларига тажовуз қилишлари турган гап. Буюк ирода соҳиби Жалолиддин Мангуберди бир қарорга келади... "У ноилож барчасини сувга чўктиришни амр этди", деб ёзади тарихчи Шаҳобуддин Муҳаммад ан-Насавий. Ор-номус йўлида қилинган бу қотиллик буюк саркарда шуҳратига шуҳрат қўшди, ўзбекларни аҳлулжаҳонга ориятли халқ сифатида танитди. Ҳатто бугунги кунда ҳам Ғарбу Шарқнинг кўплаб мозийшунослари бу тарихий "жиноят" тўғрисида эҳтиросли муҳаббат ила ёзмоқдалар. Сиз-чи, азизим, буюк бобонгизнинг дунё тарихида қолган бу хатти-ҳаракатидан фахрланасизми?

Кўриниб турибдики, ҳар бир саъй-ҳаракатга уни юзага келтирган сабаблардан ва кўзда тутилган мақсаддан келиб чиқиб баҳо берилади.

Келинг, энди воқеанинг қисқача тафсилотига ўтай.

Бу ҳаётий фожианинг бош қаҳрамонлари, яъни қотил ва мақтул юқорида таъкидлаганимиздек, ота билан ўғил. Содир этилган жойи эса Боёвут туманининг "Боёвут разъезди" деб аталувчи қишлоғидаги 6-уй. Шоҳидларнинг гувоҳликлари билан танишар экансиз, бу уй кўз олдингизда ўзига хос "минидўзах" шаклида намоён бўлади. "Чехов бутун талантини ишга солиб, бор қаҳру нафрати ила тасвирлаган олтинчи палата бу олтинчи уйнинг олдида курортдек бир гап экан-ку!" деган хулосага келасиз беихтиёр. Рисоладаги бир хонадоннинг "минидўзах"га айланишида асосий ва, эҳтимолки, ягона айбдор — Ота.

Бизда ота табаррук зот ҳисобланишини ҳаммамиз яхши биламиз. "Худонинг ризолиги — отанинг ризолигидадир, Худонинг ғазаби — отанинг ғазабидадир" деган ҳадиси шариф бор. Халқимиз буни лўнда қилиб "Ота рози — Худо рози" тарзида ишлатади. "Падар" сўзи ортидан "бузруквор" сўзини қўллашимиз ҳам бежиз эмас. Аммо Салим Дусенов аталган "бузруквор"нинг қилмишларини айтишга тилни, ёзишга қаламни кўндиролмайсан.

"Жаннат — оналар оёғи остидадир". Бу ҳадис ила Пайғамбар алайҳиссалом жаннатдан умидвор барча инсонларни ОНА ҳузурида фармонбардор бўлишга буюрмоқдалар. Лекин Салим Дусенов ўзини туққан, оқ сут берган онасини Африка чангалзорларида аҳён-аҳёнда топилиб турадиган ярим ваҳший, ярим инсон махлуқлар ҳам ҳазар қиладиган усул билан таҳқирлайди: бошини чойнак билан уриб ёради.

"Туяни шамол учирса, эчкини осмонда кўр" мақолини эслаб, онадек табаррук зот бу қадар хўрланган хонадонда оиланинг бошқа аъзолари не аҳволда ҳаёт кечирганликларини бир тасаввур қилинг. С. Дусенов ўз хотини Насибалини: "Сен отамнинг ўйнашисан", деб мунтазам уриб-сўкиб келади, маст пайтларида, ҳатто фарзандлари олдида ечинтиради, ниҳоятда шарм-ҳаёсиз қилиқлар қилади. С. Дусенов тўрт боланинг онаси бўлган хотини Насибалини ҳам қувиб юбориб, бошқа аёлга уйланиб олади. Аммо орадан бир йил ўтар-ўтмас, уни уриб-сўкиб ҳайдаб юборади-да, яна Насибалини чорлайди. Тўрт фарзанди тирик етим бўлиб қолишини истамаган шўрлик аёл "минидўзах"га қайтиб келади...

С. Дусенов кўча-кўйда ҳам "комедия" қўя бошлагач, уни наркология диспансерига ётқиздиришади. Бир эмас, икки марта. Аммо фойдаси бўлмайди.

Салим, айниқса, кичик ўғли Улуғбекка кўп тиғаларди. Чунки у ўзига ўхшамасди — ичкиликни суймасди, одобли, камсуқум эди. Маълумки, халқимиз маърифатли, зиёли инсонларни "мулла" деб эъзозлайди. Аммо С. Дусенов ўғлига "мулла" деб лақаб қўяр экан, бу билан уни ҳақоратлашни назарда тутганди. Ўша куни ҳам...

2002 йил октябр ойининг бешинчи куни. Салим уйига маст ҳолда кириб келди ва оила аъзоларига уйни сотишга қарор қилганлигини айтиб, улардан дарҳол чиқиб кетишларини талаб қилди. Сўнг одатдагидек уриш-сўкишга ўтди. Хотинини, ўғли Бахтиёр ва қизи Саидани кўчага қувиб чиқарди. Улуғбек ошхонага бекиниб олган эди. Йигирма уч ёшли йигитча, бир томондан, онасининг, туғишганларининг хўрланишидан эзилиб, иккинчи томондан, отасининг бешарм хатти-ҳаракатларидан ғазабланиб ўтирарди. Ана шу пайтда ошхонага отаси кириб келади ва "муллалар ҳезалак бўлади", деб матоҳини чиқаради...

Сезиб турибман, азизим, Сиз ҳам нафрату қаҳрдан қалтирай бошладингиз. Ҳа, ҳар қандай ақл соҳибини ақлдан оздирадиган қабоҳат бу! Дарвоқе, ақл соҳибининг баъзи истисно ҳолатларда ақлдан мосуво бўлиб қолиши хусусида...

Бир неча йил бурун ўзини-ўзи дарахтга осиб қўйган йигитчанинг маъракасига борган эдим, айтишларича, у афғон уруши даврида армия ёшига етиб ҳарбий хизматга чақирилган экан. Шунда доддвой қилиб: "Яна Афғонистонга жўнатиб юборишмасин, олиб қолинг!" деб ўзини дадасининг оёқлари остига ташлаб ялиниб-ёлворган экан. Отаси катта пора эвазига уни ҳарбий хизматдан олиб қолган экан. Мана, ўлимдан нақадар қўрққан ўша йигит бугун ўзини ўз ихтиёри билан Ажал қўлига топшириб ўтирибди. Ажабо, ўққа учиш азоб-у, дарахтда осилиб ўлиш роҳатми? Табиийки, йўқ. Ўлимдан қўрққан йигитни ўлим қучоғига ташлаган куч, бу унинг ўша пайтдаги руҳий ҳолати. Илму фан энг ақлли инсон ҳам маълум бир руҳий ҳолатлар таъсирида энг аҳмоқона хатти-ҳаракатларни содир этиши мумкинлигини тасдиқлайди. Бундай пайтларда уни содиқ маслаҳатчиси Ақл тарк этади. Бу ҳолат илми тибда кўпинча "карахтлик" деган истилоҳ билан аталади...

Энди ўз отаси бўйнига ип солган йигирма уч ёшли қотилнинг ўша пайтдаги ҳолатини тасаввур этишни ўзингизга қўйиб бериб, мазкур қатл бўйича чиқарилган ҳукм хусусида фикр юритайлик.

Зоҳиран мантиқсиздек туюлаётган ҳукм, бизнингча, икки жиҳатдан мантиқан асослангандир: суд-тиббиёт экспертизаси хулосасига кўра, қотил ўта кучли руҳий ҳаяжон таъсирида карахтлик ҳолатига тушган, иккинчидан, мақсаднинг эзгулиги. "Энди сизлар тинч-хотиржам яшайсизлар, мен эса ўзимни милисага топшираман", дейди Улуғбек онаси ва ака-сингилларига. Шу ўринда зийрак газетхон савол бериши мумкин: "Карахтлик ҳолатидаги инсон шундай фикрлай оладими?" Ҳа, ўша ҳолатдаги киши ҳам ўзига хос, такрор айтамиз, ўзига хос тарзда мантиқий фикрлай олади. Жиноятчилик тарихида бунга мисоллар кўп. Шундай ҳолатлар ҳам бўлганки, бу бевафо дунё зарбаларини кўп тортган она фарзанди ҳам ўзи сингари қийналишини истамаганлиги туфайлигина жигаргўшасининг қотилига айланган. Бизнинг назаримизда бу — мудҳиш жиноят, меҳрибон онанинг назарида эса фарзандини азоб-уқубатдан қутқаришнинг энг осон ва адолатли йўли... Онанинг ўша ҳолатдаги мантиғи бу!

Ҳозирги давр кишиси бутун дунёнинг кундалик ҳаётидан бохабар. Матбуотда оғир жиноят содир қилган кишиларнинг оқлаб юборилаётгани ҳақидаги хабарларни ҳам, ўртача олтмиш-етмиш йил умр кўрадиган Одам боласининг баъзи ҳолларда олтиетти юз йилга қамалаётганлиги ҳақидаги маълумотларни ҳам ўқиб турибмиз. Ва бунга парво ҳам қилмай қўйдик. Лекин ўзимизда ўзимиз ўрганиб қолганимиздан бошқачароқ чиқарилган ҳукм турли фикрларга, ҳатто эътирозларга сабаб бўлиши мумкин. Шу жиҳатдан олиб қараганда, юқорида зикр этилган падаркушлик ҳодисасини таҳлил этиб, баҳолаган расмий шахслар (прокурор С. Дададжонов, терговчи Х. Сарибоев, суд раиси Г. Жўраев) журъат билан иш тутганлар, дейиш мумкин.

"Бундай оғир жиноятни содир этган шахсни жазоламаслик шу типдаги янги жиноятларга йўл очмайдими?" деб шубҳа билдиргувчи дўстларга аллома Ғафур Ғуломнинг машҳур гапини эслатамиз: "Ўзбекистоннинг бирон ерида бирон-бир сигир соғувчи аёлни сузган бўлса, бундан Ўзбекистондаги барча сигирлар соғувчиларни сузар экан-да, деган хулоса келиб чиқмайди". Ҳа, алоҳида фавқулоддалик хусусиятига эга ҳолат бўйича чиқарилган бу ҳукм жиноятчи жазосиз қолишига фатво эмас...

Мухторали НОСИРОВ

Дараклар

SARS хавфи камайди

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти номаълум пневмония касаллиги хуружи пасайганини билдирди. Шу муносабат билан сайёҳлар учун хавфли деб эълон қилинган мамлакатлар рўйхати ҳам бекор қилинди. Қора рўйхатдан чиқарилган энг охирги давлат Тайвань бўлди.

ЖССТ раҳбарияти касалликка қарши курашда иштирок этган барча давлатларга миннатдорчилик билдирар экан, SARS вирусини ўрганиш ва унинг олдини олиш бўйича тадқиқотлар давом эттирилишини таъкидлади. Ташкилот вакилларининг билдиришича, айни вақтда дунё бўйича ушбу дардга чалинган 200 га яқин бемор шифокорларнинг қаттиқ назоратида даволанмоқда.

«Йўл харитаси» йўлга тушди

Фаластин Бош вазири Маҳмуд Аббос "ҲАМАС" радикал ташкилоти раҳбари Шайх Аҳмад билан учрашди. Музокара вақтида қўпорувчилик ҳаракатларини тўхтатиш ва Исроил томони билан муросага эришиш масаласи муҳокама қилинди.

Айни шу пайтда Исроил ҳукумати қамоқда сақланаётган фаластинликларни озод қилиш масаласини кўриб чиқди. Айтиш керакки, "Йўл харитаси" режаси доирасида олиб борилаётган ушбу ҳаракатлар икки томонлама муносабатларнинг бироз бўлса-да, юмшашига сабаб бўлмоқда. Халқаро кузатувчилар фикрича, Маҳмуд Аббос Ариэль Шарон билан тил топишишни жуда яхши уддалаяпти.

Шредер Москвага ҳамдардлик билдирди

Германия канцлери Герхард Шредер Москвада бўлиб ўтган портлашлар муносабати билан Владимир Путинга ўз ҳамдардлигини билдирди. Худди шу мазмундаги мактуб АҚШ раҳбари Жорж Буш ва Франция Президенти Жак Ширак томонидан ҳам юборилди.

Эслатиб ўтамиз, Москванинг Тушина аэродромида 5 июль куни амалга оширилган террорчилик хуружида 16 киши ҳалок бўлганди ва 40 га яқин киши жароҳатланганди. Жиноят чеченистонлик икки нафар камикадзе аёл томонидан содир этилганди.

Вазир кўпроқ пул топмоқчи

Бир неча ой муқаддам Бразилия Маданият вазири этиб тайинланган машҳур мусиқачи Жильберт Жил меҳнат таътили олди ва пул топиш учун Европага жўнаб кетди. 60 ёшли санъаткор-вазир давлатдан ойига 2900 доллар маош олади. Бироқ унинг таъкидлашича, бу маблағ кўнгилдагидай яшаш учун сира ҳам етмайди. Санъаткорлик фаолиятини давом эттириш шарти билан вазирлик мансабини қабул қилган Жильберт Жил шу сабабли Европага йўл олди. Уч ҳафталик гастрол давомида у Лондон, Париж, Рим, Вена, Лион каби шаҳарларда концерт бермоқчи ва шу орқали моддий аҳволини яхшилаб олмоқчи.

18 ёшида санъат оламига кириб келган Жильберт 1960-йилларда "тропикализмо" деб номланган янги мусиқий оқимга асос солганди. 1999 йилда эса энг яхши альбоми учун санъаткорга "Грэмми" мукофоти берилганди.

ЮНЕСКО Ироқдаги аҳволдан хавотирда

БМТнинг фан, таълим ва маданият масалалари бўйича ташкилоти — ЮНЕСКО Ироқдаги маданий обида ҳамда ёдгорликларнинг аҳволи тўғрисида баёнот эълон қилди. Басра, Бағдод, Мосул каби шаҳарлардаги маданий ёдгорликларнинг урушдан кейинги аҳволини ўрганиб чиққан ташкилот мутахассислари ўз хавотирларини билдирганлар. Баёнотда Ироқдаги ноёб тарихий бойликларни сақлаб қолиш ташаббуси илгари сурилган.

Нью-Йорк мэри қуруқ қоладиганга ўхшайди

Россия Федерацияси фуқароси Олег Зезев Bloomberg молиявий янгиликлар агентлиги компьютер тармоғига ноқонуний равишда кириш ва агентлик хўжайини, айни вақтда Нью-Йорк мэри Майкл Блумбергга нисбатан товламачилик жиноятини содир этганликда айбланиб, Манҳэттенда суд қилинди. Суд айбланувчини 4 йилу 3 ой муддатга озодликдан маҳрум қилди.

Шунингдек, суд қарорида кўрсатилишича, Зезев жабрланувчи миллиардерга 955 минг доллар компенсация тўлаши зарур. Бироқ жиноятчининг ойлик маоши бор-йўғи 500 доллар экан. "Мен судьяга ёздим: агар Зезев ҳар ойлик маошини берадиган бўлса, белгиланган жаримани 159 йилда тўлаб бўларкан", дейди адвокат Роберт Баум. Ҳа, Нью-Йорк мэри миллиондан қуруқ қоладиганга ўхшайди. Чунки унинг 159 йил кутишга нафақат сабри, умри ҳам етмаса керак.

Интернет хабарлари асосида
Абдул СОБИР тайёрлади

Саддам Ҳусайн тирик... ми?

АҚШ у ҳақдаги аниқ маълумот учун 25 миллион доллар ваъда қилди

Аслида Ироқ уруши Саддам Ҳусайннинг Бағдоддаги бункерига ракета зарбалари бериш билан бошланганди. АҚШ қўмондонлиги диктатор ҳалок бўлди, дея хабар тарқатганди ўшанда. Кейин маълум бўлдики, бу ахборот урушида ғалаба қозониш учун уринишлардан бири экан. Кўп ўтмай, АҚШ самолётлари Саддам яширинган деб гумон қилинган Бағдод кварталига бомбалар ёғдирди. Бироқ ўша сафар ҳам иттифоқчилар асосий муддаога эришолмади: Ироқнинг ҳокими мутлоғи яна тегирмондан бутун чиқди.

Кейинроқ Лондонда араб тилида чоп этиладиган газеталардан бирида собиқ раҳбарнинг ироқликларга мурожаат мактуби эълон қилинди. Газета бош муҳаррири мактубга ҳақиқатан ҳам Бағдод диктаторининг ўзи имзо чекканини тасдиқлади. Сўнг айрим ОАВда С. Ҳусайнни охирги марта 9 апрель куни Бағдоднинг Азамия районида кўришгани тўғрисидаги маълумотлар тарқатилди. Ўтган ҳафта эса Қатарнинг ўша машҳур "Ал-Жазира" телеканали С. Ҳусайн овози ёзилган тасвирни намойиш қилди. Бироқ ҳозирча кадрдаги шахс айнан Саддам Ҳусайн экани ҳам аниқ эмас. Айримлар у собиқ раҳбарнинг қиёфадоши бўлиши мумкинлигини таъкидлашмоқда. Хуллас, бу ҳақда тахмин ва фаразларга суянган маълумотлар бисёр. Айни шу сабаб, ўтган ҳафта АҚШ Ироқ диктаторини тутишга ёрдам берадиган ахборот ёки унинг тақдири тўғрисидаги аниқ маълумот учун 25 миллион доллар миқдорида мукофот эълон қилди. Ёдингизда бўлса, биринчи рақамли террорчи Усама бин Лодин учун ҳам айни миқдордаги пул мукофоти ваъда қилинганди. Шунингдек, Ҳусайннинг икки ўғли — Удай ва Қусай учун ҳам 15 миллион доллардан маблағ ажратилган. Бу ҳақда Давлат департаменти томонидан ташкил этилган "Сава" радиостанцияси Ироқ ва бутун араб оламига маълум қилди. Собиқ президент ҳақидаги ахборот нега бу қадар юқори баҳоланаётганини изоҳларкан, "Агар Саддам Ҳусайн ва ўғиллари ҳақида аниқ, ишончли маълумотларга эга бўлмас эканмиз, уларнинг номи бутун мамлакатда қора шарпа каби қўрқув уйғотишда давом этади", деди АҚШнинг Ироқдаги вакили Пол Бремер.

Умуман, охирги вақтда Ироқда қаршилик ҳаракати яна кучаяётгани, Америка аскарларига уюштирилаётган ҳужумлар, кўча жанглари тобора кўпаяётганини кузатиш мумкин. Хабарларда айтилишича, ҳужум қилаётган шахслар бу хатти-ҳаракатлари билан АҚШни Ироқдан чиқиб кетишга мажбур қилишмоқчи. Бироқ хорижнинг аксарият ОАВда бундай уринишлар ҳалибери ҳеч қандай натижа бермаслиги таъкидланмоқда. Клинтон маъмуриятида фаолият юритган политолог Жереми Розмернинг таъкидлашича, қурбонлар сонининг кундан кунга ошиб бораётгани америкаликларга акс таъсир этиб, ўз мақсадларини охиригача адо этишда уларнинг қатъиятини оширмоқда. Мэриленд университети ўтказган ижтимоий сўров натижаларига қараганда эса, америкаликларнинг 53 фоизи Ироқдаги тикланиш жараёни суст кетяпти, деб ҳисоблайди.

С. КАМОЛ

Сана

Бундан роппа-роса 192 йил аввал, аниқроғи, 1811 йилнинг 5 июлида Венесуэла Лотин Америкасида биринчи бўлиб ўз мустақиллигини қўлга киритди. Шу йилдан 5 июль қуллик кишанлари парчаланган кун сифатида мамлакатда катта тантана қилина бошлади...

Венесуэла: ОЗОДЛИКНИНГ ОҒИР ЙЎЛЛАРИ

1484 йили Христофор Колумб иккинчи бор Америка қитъасига саёҳат қилди. Жаҳонгашта сайёҳни бутун қитъа, айниқса, соҳил бўйидаги гўзал ўлка ўзига мафтун этди. Улар шу ерга қароргоҳ қилиб, кўним топишди. Маҳаллий аҳоли ҳам кўп меҳмоннавоз чиқиб қолди. Ҳиндулар меҳмонларга эҳтирому навозиш кўргизиб, ўз ватанларидан жой беришди. Сайёҳлар Испанияга ғоят хурсанд бўлиб қайтишди. Орадан бир йил ўтиб, улар яна соҳил бўйидаги диёрга қайтиб келишди. Бироқ бу сафар улар сайру саёҳат учун эмас, босқинчилик муддаосида, қўлда қурол билан ташриф буюришди. Ҳиндулар аёвсиз қириб ташланди, уларнинг тирик қолганлари ҳам қулликка маҳкум этилди. Испанлар маҳаллий аҳолининг сувда, қозиқлар устига қурилган аломат уйларини кўриб, ҳайратга тушишди, беихтиёр "Денгиз маликаси" номи билан танилган Венеция шаҳрини ёдга олишди. Ана шу шаҳарга қиёс қилиб, янги маҳв этилган ўлкани "Кичик Венеция" (испан тилида — "Венесуэла") деб аташди. Шу тариқа Венесуэла шавкатли испан империяси қаламравидаги ҳудудга айланди.

Тобелик узоққа — то Симон Боливар исмли қаҳрамон чиқиб, миллатни озодлик курашига бошлагунга қадар чўзилди. Тобора кучдан кетаётган империя халқ ҳаракатига қарши тура олмади. 1811 йилнинг 5 июлида озодлик ҳаракати сардори Боливар мустақил давлат ташкил топганини баралла эълон қилди. Дастлаб Буюк Колумбия Республикаси таркибида бўлган Венесуэла 1821 йилда алоҳида давлат бўлиб ажралиб чиқди. Лекин бу ҳали фаровонлик, осойишталик дегани эмас эди. 1913 йили, ўша олтин санада мамлакат ҳудудида нефтнинг улкан заҳираларга эга бой конлари очилди-ю, венесуэлаликларнинг елкасига ҳам офтоб тегди. Мамлакатга катта миқдордаги хориж сармояси кириб келиб, "Кичик Венеция" тез суръатда ривожлана бошлади.

"Қора олтин" мамлакати

Венесуэла федератив республика бўлиб, маъмурий жиҳатдан 22 штат, 2 федерал ҳудуд ва бир федерал округга бўлинади. Конституцияга мувофиқ, давлат ва ижроия ҳокимиятига 6 йил муддатга сайланадиган президент бошчилик қилади. Қонун чиқарувчи ҳокимиятни эса Миллий Ассамблея (ваколат муддати — 5 йил) амалга оширади. Нефть саноати Венесуэла иқтисодиётининг негизи ва асосий даромад манбаи ҳисобланади. Мамлакат валюта тушумининг 90 фоизи ана шу тармоқ ҳиссасига тўғри келади. Нефть экспорт қилувчи мамлакатлар ташкилоти — ОПЭК аъзоси сифатида Венесуэла минтақада ушбу маҳсулотга бўлган талабнинг асосий қисмини қондиради. Лотин Америкасидаги энг йирик ишлаб чиқариш корхоналари саналган 12 заводда йилига 80 миллион тонна "қора олтин" қайта ишланади. "Кичик Венеция"нинг табиий бойликлари бу билан чекланмайди. Бу юртда, шунингдек, олтин, табиий газ, боксит (ундан алюминий олинади), темир, тошкўмир, олмос қазиб чиқарилади ва четга экспорт қилинади. Ушбу саноат тармоқлари миллий иқтисодиёт негизи сифатида давлат назоратига олинган.

Аслида Лотин Америкасидаги аксарият давлатлар ишлаб чиқаришида аграр сектор етакчи мавқеда туради. Уларда давлат ғазнасига тушадиган маблағлар ҳам асосан қишлоқ хўжалиги ҳиссасига тўғри келади. Венесуэла эса Бразилия, Аргентина каби янги саноатлашаётган мамлакатлар сафига киради. Буни республика ялпи миллий маҳсулоти (ЯММ)да саноат улуши 48, қишлоқ хўжалиги ҳиссаси эса бор-йўғи 7 фоизни ташкил қилишидан ҳам билиш мумкин. Ишлаб чиқариш технологиялари соат сайин тараққиётнинг қўл етмас марраларини эгаллаётган бугунги давр шуни кўрсатмоқдаки, фақат қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ёки хом ашё экспорти билан мамлакатнинг узоққа бориши мушкул. Бунга дунёнинг исталган минтақасидаги давлатлардан мисоллар келтириш мумкин. Ривожланишнинг ана шу тамойилидан келиб чиқиб, Венесуэлада саноатнинг кимё, автомобилсозлик, металлургия каби йўналишларини ҳам такомиллаштириш йўлида жиддий ислоҳотлар олиб борилмоқда. Умуман, ишлаб чиқаришга бу тариқа ёндашув миллий шарт-шароитга ҳам мос келади. Чунки венесуэлаликларнинг 84 фоизи шаҳарларда истиқомат қилади.

Муаммолар ҳам етарли...

Албатта, мамлакатда жиддий ижтимоий-иқтисодий муаммолар мавжудлигини ҳам эътироф этиш керак. Биринчидан, аҳолининг 12 фоизи аграр соҳада банд бўлгани ҳолда, мамлакат энг асосий қишлоқ хўжалик маҳсулотларини четдан келтиради. Бу жиҳатдан Нидерландия зироаткор ва чорвадорларидан ўрнак олса арзийди. Ушбу мамлакатда жами аҳолининг 5 фоизи қишлоқ хўжалигида фаолият юритади ва ана шу кичик гуруҳ бутун юртни сут ҳамда сут маҳсулотлари, сабзавот ва бошқа озиқ-овқатлар билан таъминлайди. Боз устига, голланд маҳсулотлари кенг миқёсда Европа ва дунёга ҳам сотилади.

Иккинчидан, Венесуэлада саноат ихтисослашуви ҳаддан зиёд кучли. Оддий мисол. Мамлакат экспортининг ўндан тўққиз қисмини нефть ва нефть маҳсулотлари ташкил этади. Ана шу тор доирадаги ихтисослашув туфайли, "Лотин Америкаси Қувайти" асбоб-ускуналар ва ҳатто уй-рўзғор буюмлари, дори-дармонларни ҳам хориждан валюта эвазига сотиб олишга мажбур.

Учинчидан, Венесуэлада ҳали ҳам икки турдаги валюта алмашиш курси амал қилади. Преференциал курс давлат қарзларини тўлаш ва импорт буюмларига тўловлар учун ишлатилади. "Қора бозор"да эса эркин алмашув курси мавжуд. Кундай равшанки, бу ҳолат хуфёна иқтисодиётнинг "гуллаб-яшнаши"га йўл очиб беради. Ана шу омиллар сабаб бўлиб, мамлакатнинг иқтисодий ривожланиши суст суръатда кечяпти. Бундан ташқари, миллий иқтисод тараққиётига йил аввалида бошланиб, бир неча ойга чўзилган ва бутун мамлакатга ёйилган президент Уго Чавесга қарши оммавий норозилик намойишлари, иш ташлашлар ҳам ўта салбий таъсир этди.

Венесуэла ва Ўзбекистон ҳамкорлиги ҳақида сўз борганда, айтиш керакки, икки томонлама муносабатлар қониқарли даражада эмас. Тўғри, 1996 йилнинг 26 апрелида мамлакатларимиз ўртасида дипломатик алоқалар ўрнатилган. Бироқ икки ўртадаги масофанинг жуда олислиги ва бошқа омиллар сабаб, иқтисодий ҳамкорлик муносабатлари суст кетяпти. Буни 1997 йили мамлакатимиз ва Венесуэла ўртасидаги товар айланмаси атиги 0,2 минг АҚШ долларини ташкил қилганидан ҳам билса бўлади.

Собиржон ЁҚУБОВ

Бестселлер

Стейнбекни ўқиганмисиз?

Америка ёзувчиси, Нобель мукофоти совриндори Жон Стейнбекнинг илк бор 1952 йили нашр этилган "Жаннатнинг шарқий томони" романи бестселлерлар, яъни энг кўп ва хўб сотиладиган китоблар рўйхатидан жой олди. "Ю-Эс-Эй тудей" (USA today) газетасида эълон қилинган рўйхатда ушбу асар Ҳиллари Клинтон таржимаи ҳолига бағишланган китобдан кейинги иккинчи ўринни банд этган. Стейнбек романининг бу қадар кенг шуҳрат қозониши, тўғрироғи, асарнинг қайта кашф этилишига маълум маънода телеюлдуз Опра Уинфри ҳам ҳисса қўшди. Гап шундаки, Америкада жуда катта обрў қозонган бу тележурналист кўрсатувларида кўп миллионли аудиторияга мутолаа учун энг яхши китобларни тавсия қилади. Ва, қизиғи, Уинфри тавсия қилган асарлар тез орада бестселлерлар қаторидан жой олади. "Менинг мақсадим инсонларни яна китоб ўқишга, ўқиганда ҳам, энг сара асарларни ўқишга чорлашдир", дейди машҳур телеюлдуз.

Бу сафар ҳам шундай бўлди. Одатда, Стейнбек романлари йилига 40-50 минг нусхада нашр қилинарди. Уинфрининг норасмий рекламасидан сўнг "Penguin" нашриёти "Жаннатнинг шарқий томони" романини бир миллиондан ошиқроқ ададда чоп этди. Ҳозирда китоб фавқулодда тез суръатда сотилмоқда.

Маълумот ўрнида. Жон Стейнбек (1902-1968) Калифорнияда туғилган. "Ғазаб шингиллари", "Тортилла пастлиги", "Сичқонлар ва одамлар", "Консерва заводининг можароси" каби романлари билан шуҳрат қозонган. Адибнинг Пулицер мукофотига сазовор бўлган "Ғазаб шингиллари" асарида "Буюк турғунлик" пайти (яъни 1930-йиллар) молбисотидан айрилиб, Калифорнияга иш излаб келган оклахомалик камбағал оиланинг оғир кечмиши тасвирланади. Унинг барча асарларида ҳар қандай мураккаб ва оғир паллаларда ҳам ўз инсонийлиги ва қалб гўзаллигини сақлаб қола олган инсонлар таранннум этилади. Стейнбек айни шу — ижтимоий танқид руҳидаги романлари учун Нобель мукофотига лойиқ деб топилган.

«Стейнбекни ўқиганмисиз?» Озроқ муболаға бўлса ҳам, айтиш керакки, бу мурожаат айни вақтда америкаликларнинг салом-аликдан кейин бир-бирига бераётган дастлабки саволи бўлмоқда. Шундай экан, айни савол билан ўзбек китобхонларига ҳам мурожаат этсак, фойдадан холи бўлмаса керак. Ҳар қалай, Стейнбек асари фақат телеюлдуз реклама қилгани учунгина машҳур бўлиб кетмади, албатта. Чунки, эътироф этиш ўринлики, ёзувчига Нобель мукофоти топширилган пайтда (1963 йил) Америкада Опра Уинфри исмли қизалоқ яшашини ҳали ҳеч ким билмасди ҳам...

Камолиддин ҲОТАМОВ

Тарих

ГИТЛЕРНИНГ СЎНГГИ КУНЛАРИ

Бу ҳақда Берлин қўмондони генерал Вейдлинг шаҳодати

Россия давлат архивининг И. Сталин шахсий фондида сақланаётган ноёб тарихий ҳужжатлардан бири ошкор қилинди. Сиртига одатдагидай "мутлақо махфий" муҳри босилган ҳужжат Берлин мудофаасига раҳбарлик қилган артиллерия генерали Вейдлинг кўргазмалари асосида 1945 йил 5 май куни маршал Г. Жуков томонидан Олий Бош қўмондон (Сталин) номига ёзилган ҳисоботни ўз ичига олади. Вейдлинг 1945 йилнинг 2 майида совет қўшинига асир тушган ва уни Жуковнинг шахсан ўзи сўроқ қилган. Бу ҳужжатда шу вақтга қадар эълон қилинмаган маълумотлар ҳам мавжуд. Фашист рейхининг сўнгги онларига жонли гувоҳ бўлган СС офицери келтирган далиллар ишончли манбалардан бири сифатида ўқувчида қизиқиш уйғотса, ажабмас.

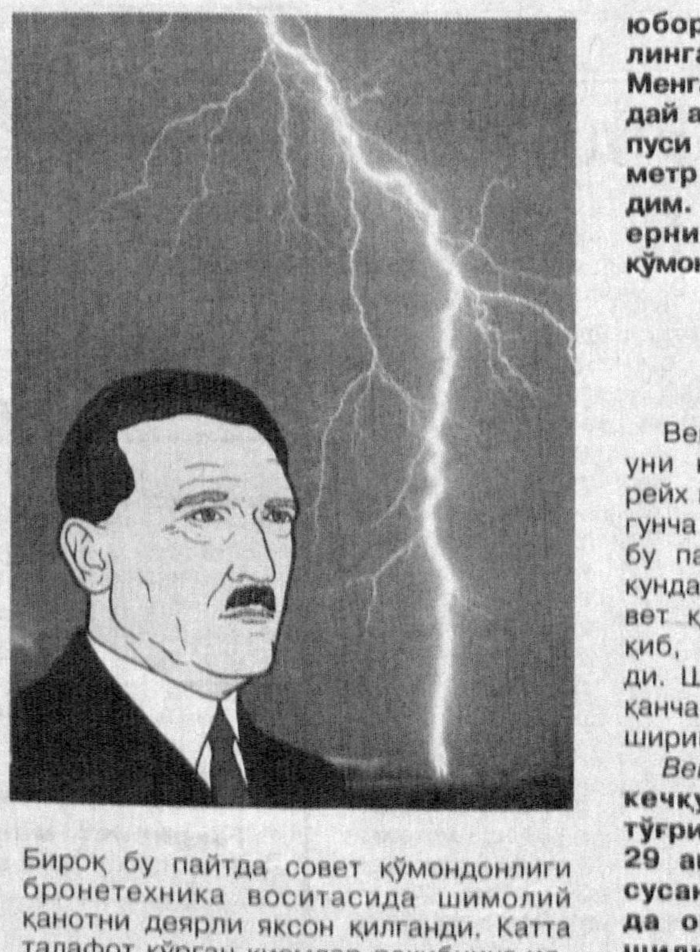

Жазо ўрнига... мукофот

Ҳужжатда маҳбус генералнинг сўроқ вақтида берган кўргазмаларидан парчалар келтирилади. Вейдлинг биринчи навбатда қандай қилиб 56-танк корпуси командирлигидан Берлин мудофааси қўмондони бўлиб қолгани тўғрисида сўзлаб беради.

1945 йил 15 апрель тунида 56-корпус катта йўқотишлар билан ортга чекинишга мажбур бўлди. Совет қўшини бир томондан 11- ва 56-танк корпуслари, иккинчи томондан 56- ва 101-корпусларни ажратиб ташлаш мақсадида бутун фронт бўйлаб ҳужумда давом этди. Москва жангга янги-янги кучларни жалб этди ва натижада ушбу корпуслар 16 км масофада бир-биридан ажратиб қўйилди. Вейдлинг корпусни яна олдинга бошламоқчи бўлди. Бироқ бу пайтда совет қўмондонлиги бронетехника воситасида шимолий қанотни деярли яксон қилганди. Катта талафот кўрган қисмлар рақибнинг илғор кучларига бошқа қаршилик кўрсата олмади ва чекинишда давом этди. 23 апрелга келиб эса, совет қўшини Берлиннинг шарқий остонасида жанг олиб борарди.

Вейдлинг кўргазмасидан: **"23 апрель куни штабга дивизия генерали Фойгтебергерни юбордим. У қайтиб келгач, Гитлер мени ўлимга маҳкум этганини айтди. Маълум бўлишича, Гитлерга кимдир Вейдлинг ҳеч қандай буйруқсиз Деберец (Берлин ғарби)га келди, деб айтган ва шу сабабли фюрер мени отиш учун генералларидан бирини юборган. Шу куннинг ўзида Берлинга, Гитлер ҳузурига йўл олдим. Менга қўйилаётган айблов ҳеч қандай асосга эга эмаслиги, 56-танк корпуси олдинги чизиқдан бир неча юз метр масофада турганини билдирдим. Отув ҳукми бекор қилинди. Шу ернинг ўзида Берлин мудофааси қўмондони этиб тайинландим".**

Берлин таслим бўлди

Вейдлингнинг билдиришича, Гитлер уни қўмондонликка тайинлар экан, рейх пойтахтини сўнгги томчи қон қолгунча ҳимоя қилишни буюрган. Бироқ бу пайтда мудофаачиларнинг аҳволи кундан кунга оғирлашиб борарди. Совет қўшини борган сари ҳалқани сиқиб, шаҳар томон яқинлашиб келарди. Шу боис ҳам арзанда генерал ҳар қанча уринмасин, "валинеъмати" топшириғини адо этолмади...

Вейдлинг кўргазмасидан: **"Ҳар куни кечқурун Гитлерга ҳарбий аҳвол тўғрисида ҳисоб бериб турардим. 29 апрелга келиб, озиқ-овқат, хусусан, ўқ-дори таъминоти ниҳоятда оғирлашди. Тушундимки, қаршилик кўрсатиш — фойдасиз. Душманга қарши туришнинг ҳеч қандай имкони қолмагани, барча умидлар чиппакка чиққани тўғрисидаги ярим соатлик ҳисоботимни тинглагач, Гитлер ҳам фикримга қўшилди. У ўқ-дорини самолёт ёрдамида ташиб келтириш бўйича махсус фармойиш берганини, агар 30 апрелгача бу борада аҳвол ўнгланмаса, Берлинни ташлаб чиқишга изн беражагини айтди..."**

(Давоми келгуси сонда).

Хориж матбуоти асосида тайёрланди

Ён дафтарингизга

Клиринг **(инглизча clearing — тозалаш, равшанлаштириш)** — товарлар, қимматбаҳо қоғозлар, хизматлар учун ўзаро мажбурият ва талабларни ҳисобга олган ҳолда, нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш тизими. Банклараро клиринг ва халқаро валюта клиринги мавжуд.

Лизинг — асбоб-ускуна, транспорт воситалари ва ишлаб чиқариш иншоотларини ижарага олиш. Лизинг бўйича ижарачининг шартнома муддати тугаганидан сўнг маҳсулот ёки хизматни қолдиқ қиймат бўйича сотиб олиш мумкин.

Пролонгация — халқаро шартноманинг амалдаги муддатини узайтириш.

Ратификация — олий давлат органлари томонидан шартнома ёки битимнинг тасдиқланиши.

Мегалополис (грекча megalo — катта ва polis — шаҳар) — шаҳар аҳоли пунктларининг энг йирик шакли бўлиб, у кўплаб қўшни агломерацияларнинг қўшилиб кетиши натижасида вужудга келади.

Плебисцит (лотинча plebius — оддий халқ ва scium — қарор) — умумхалқ овоз бериш орқали аҳолининг фикр-хоҳишини билиш усулларидан бири. Плебисцитнинг референдумдан фарқи шундаки, у одатда муайян соҳа бўйича масалани ҳал этишда қўлланилади. Референдум эса бутун давлат миқёсидаги муҳим ҳодисаларга халқ муносабатини билиш учун ўтказилади. Мамлакатимизда ҳали плебисцит ўтказилмаган.

Субвенция (лотинча subvenire — ёрдам қилмоқ) — муҳим хўжалик ва ижтимоий-маданий тадбирларни ўтказиш учун давлат бюджетидан маҳаллий ҳокимият ихтиёрига ўтказиладиган пул маблағи.

Консорциум (лотинча consortium — ширкат, уюшма) — фирмалар ёки фирмалар билан давлат ўртасида амалий ва кенг кўламдаги муайян иқтисодий лойиҳаларни амалга ошириш мақсадида шартнома асосида тузиладиган вақтинчалик бирлашма.

Аквакультура (лотинча aqua — сув ва cultura — етиштириш) — сув ҳавзаларида сув организмлари (балиқлар, моллюскалар, қисқичбақалар ва сув ўтлари) етиштириш.

Конверсия (лотинча conversio — ўзгариш) — ҳарбий ишлаб чиқариш ва бошқа хил ҳарбий фаолият соҳаларини тинчлик мақсадида ўзгартириш.

Қизиқ!

Рақамлар "айтади"...

● Америкалик олимлар космосда олинган суратларни ўрганиб, қуруқликнинг 48 миллион кв.км ҳудудида, яъни Ернинг учдан бир қисмида инсониятнинг ҳеч қандай таъсири йўқ, деган хулосага келдилар. Уларнинг таъкидлашича, Шимолий Американинг 38 фоиз, МДҲнинг 34 фоиз, Ғарбий Европанинг 3 фоиз ҳудудида инсон излари кузатилмайди.

● Инсоният ўрта асрларда Ер бағридан фақат 18 хил кимёвий элемент олган бўлса, 17-асрда 25, 18-асрда 29, 19-асрда 47, 20-асрнинг иккинчи ярмида эса 80 турдаги кимёвий унсур ва уларнинг бирикмаларини олиб ишлатадиган бўлди.

● Дунёдаги ўрмонлар майдони ҳар йили кам деганда 25 миллион гектарга ёки 0,5 фоизга қисқаради. 2000 йилга келиб, жаҳон миқёсида тайёрланадиган ёғоч миқдори 5 миллиард метр кубга етди. Бу эса йиллик пайдо бўладиган ёғоч заҳираси тўлалигича фойдаланиляпти, деган сўздир.

● Чўлланиш ҳозиргача 1 миллиард гектардан ортиқроқ ерни "ютиб" юборди ва яна ўнлаб ривожланаётган мамлакатларнинг 3 миллиард гектар заминига хавф солмоқда. Олимларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, чўлланиш ҳозирги суръатда давом этадиган бўлса, келгуси 30 йил ичида Ғарбий Европанинг ярмига тенг келадиган ерни ишдан чиқаради.

● Ер юзида чучук сув жуда нотекис тарқалган. Қуруқликнинг учдан бир қисмини ташкил этган қурғоқчил минтақаларда сув танқислиги жуда кескин сезилади. Масалан, Голландия чучук сувни Норвегиядан, Саудия Арабистони Филиппиндан, Сингапур Малайзиядан сотиб олади.

● Дунёда 2,5 мингдан зиёд қўриқхоналар, табиий ва миллий боғлар мавжуд. Уларнинг умумий майдони 4 миллион кв.км бўлиб, Ернинг 2,7 фоиз қисмини ташкил этади. Майдонига кўра энг йирик миллий боғлар Ботсвана, Канада, Монголия ва Гренландияда жойлашган.

● Уммонда кит овлаш касби 1868 йилда пайдо бўлган. Ҳозирга қадар барча турдаги китларнинг 2 миллиондан ортиғи овланган. Табиий тикланиш миқдоридан юқори бу ҳолат китлар сонининг кескин камайиб кетишига сабаб бўлди. Фақат кит овлаш бўйича халқаро комиссиянинг ташкил қилингани ва 1982 йилдан кит овининг амалда ман этилгани бу борада бироз ижобий ўзгаришлар келтирди.

● Дунёда ҳар йили 140 миллион бола туғилади. Бинобарин, ҳар сонияда 3, ҳар дақиқада 175, ҳар соатда 10,4 минг, бир кеча-кундузда 250 минг бола дунёга келади. Яъни ҳар 9 кунда жаҳон аҳолисига янги Тошкент қўшилади, дейиш мумкин.

● Ҳамма мамлакатларда "шаҳар" тушунчаси турлича тушунилади. Масалан, Дания, Швеция ёки Финляндияда 200 минг кишидан ортиқ, Канада ва Австралияда минг кишидан зиёд, АҚШ ва Мексикада 2,5 мингдан ортиқ, Австрия, Ҳиндистон ва Эронда 5 мингдан ортиқ, Швейцария ва Малайзияда 10 мингдан ортиқ, Нигерияда 20 мингдан ортиқ, Японияда 30 мингдан ортиқ аҳолиси бўлган ҳудудлар шаҳар деб аталади.

Гавҳар ДИЛМУРОДОВА

Саҳифани мухбиримиз Собиржон ЁҚУБОВ тайёрлади

Mustaqil gazeta HURRIYAT

Маънавият

ХУЛОСАЛАР

(Фикрлар қаймоғи)

Маънавият орқали инсон табиат ва жамият билан бир бутунликни ташкил қилади, уйғунлашади. Инсоннинг табиатга ва жамиятга ижобий таъсири маънавиятга, салбий таъсири эса ундаги камчиликларга боғлиқ. Маънавиятнинг ижтимоий вазифаларидан энг асосийси — миллатни муҳофаза қилиш. Миллатнинг маънавияти эса ҳеч бир шахс, ҳеч бир ижтимоий гуруҳ томонидан тўлалигича ўзлаштирилмайди.

Амалий фаолиятда маънавиятнинг фақатгина ўзлаштирилган қисми рўёбга чиқади. Ўзлаштирилган қисмни кенгайтириш учун амалий фаолиятнинг янгича йўл — усулларини излаш, топиш, жорий қилиш керак.

Хўш, бу фаолиятни аввало қаердан бошлаш керак? Албатта, оиладан! Жамиятнинг асосий негизи, миллат таркиб топадиган муқаддас масkани — оила. Оилавий ҳаёт ўз қонун ва қоидаларига эга бўлиши билан бир қаторда маҳалла ичидаги кичик бир маҳалладир.

Ёшлардаги ақл-идрокнинг тиниқлиги, маънавий-ахлоқий камолот маҳалладаги кексаларнинг тажриба ва донолиқлари билан уйғунлашиб кетиши зарур. Маҳалла — улкан оила. Табиийки, ўз уйига сиғмаган болалар маҳаллага ҳам сиғмайди. Яъни, ўз оиласи — жигаргўшаларига рўшноликни раво кўрмаган фарзанд жамиятга ҳам хайр келтирмайди, халқнинг, Ватаннинг хизматига ярамайди. Шунинг учун ҳам оила бошлиқлари, маҳалладаги педагоглар болаларнинг қалбига бепарво қарамасликлари, улар билан доимо қизиқиб боришлари, уларнинг психологиясидаги кўникувчиликка, улар тарбиясидаги қўрқоқлик ва итоаткорликка бефарқ бўлмасликлари лозим. Оила ва маҳалла бирлашса, ҳамкорлик қилишса, барча муаммоларга ечим топилади.

Маҳалла — оила — мактаб тизимида қуйидаги тамойиллар ва ижтимоий мўлжаллар сақлаб қолинса, унинг юксак суръатларга эришиши ва жамиятимиз тараққиётига катта ҳисса қўшиши тайин:

биринчидан, маънавиятимиз нафақат ўзининг миллий-тарихий негизларига қайтди, энди у янги миллий истиқлол ғоясига ва мафкурасига таяна бошлади;

иккинчидан, у дунёвийлик ва фикрлар, қарашлар ранг-баранглиги тамойилларига суянмоқда;

учинчидан, у миллий ва умуминсоний қадриятларни уйғунлаштиришга, ижтимоий тараққиётни таъминлашга қаратилган энг юксак идеалларни ўзига мўлжал қилиб олди;

тўртинчидан, у шахс ва жамият манфаатларини бирлаштириш, уйғунлаштириш асосида фуқароларни ватанпарварлик, соғлом миллий ғурур асосида тарбиялашга интилмоқда.

Демак, тарбия тизимининг қайси усулидан фойдаланмайлик, ёш авлоднинг ижтимоий-руҳий психологиясини пок, маънавиятини юксак, ақлан етук қилишга интилишимиз керак.

Наргиза ҲАҚҚУЛОВА,
Зебо ҲАСАНОВА,
Республика "Оила" илмий-амалий маркази аспирантлари

Назм

АЁЛ ТИРИК ЮРСА...

Ватан чақирса...

Толиққандир кўксингда бургутларинг
Ўчиб бўлган гуриллаган ўтларинг
У чақирса...
Зумда чўғлана олсанг
Шунда, шунда Сен Ватанга арзийсан.

Шон бермоқ-чун бир парча чўл ё тоққа
Жон бермоқ-чун шу Ватанни олмоққа
У чақирса...
Зумда ўқланаолсанг
Шунда, шунда Сен Ватанга арзийсан.

Бир кун... қабрда ётсанг ҳамки поймолсан
У чақирса...
Зумда тикланаолсанг
Ерсан, аммо учиб, кўкланаолсанг
Шунда, шунда Сен Ватанга арзийсан.

Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоири

Дўст бўлолсак

Боғларимиз бўлса ҳамки қушлик, гуллик
Ёстиғимиз гоҳо тошдир, гоҳо силлиқ.
Аллоҳ берган бу мартаба учун қуллуқ
Агарда биз дўст бўлолсак Муҳаммадга!

Майли, бахтим, майли, пушаймоним дегай,
Боламдаги оқаётган қоним дегай,
Дунё бизга энгашар-у, жоним, — дегай,
Биз дунёни олиб кетсак муҳаббатга.

Пайғамбарлар берар бўлса бизга сазо
Бор ошиқлар юкингай ишқ шарҳин ёза,
Бу дунёга бало келмас, келмас қазо,
Аёл тирик юрса, деган бир ҳикматга.

Сеҳру сабоғларимиз устида юрсин,
Доғ ўлдик. Доғларимиз устида юрсин.

Пайғамбаримиз ҳазрати Муҳаммад (с.а.в.) айтдилар: "Бу дунёда менга уч нарсани дўст этдилар: бири — аёллар, иккинчиси — муаттар ҳидлар, учинчиси — намоз пайти кўзимнинг равшанлиги".

Имом ат-ТЕРМИЗИЙ

Қошу-қабоғларимиз устида юрсин
Алар бизни лойиқ кўрса бундай бахтга.

Бу дунёга келиб топган бор заримиз
Шу ишқ эди. Гуллатган оғочларимиз
Йўлларини супурсин-а сочларимиз,
Агарда биз дўст бўлолсак Муҳаммадга!

Муҳаммаднинг йўқлови

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад.
Чумолидай одам босар,
Тўйларингми, Муҳаммад.

Тўйинг бўлса менам борай
Нечун дилим ёрасан.
Нечун ортга қарай-қарай
Ўзинг кетиб борасан.

Сен кетдинг-у бор дунёси
Бўшаб қолди, укажон.
Онанг сени туғмаганга
Ўхшаб қолди, укажон.

Онаизор, дўсти жондан
Кетмаганинг чин чиқар
Аммо қачон Андижондан
Энди сендай кун чиқар?

Андижонда кўтариб қад
Шошга келиб ботдингми?

Элкезарим, энди абад
Турмас бўлиб ётдингми?

Шундай эрта бошлаб, эрта
Сен тиндингми, жигарим.
Ҳеч ким етаолмас ёғоч
От миндингми, жигарим.

Олддаликка қасдма-қасдлик
Бу тақдири ростми, ё
Ҳеч кимсага етказмаслик
Даҳоликка хосми, ё.

Даҳо бўлмай кетгин, укам
Қани даҳо бўлмасанг
"Опажон", — деб юрсанг қани,
Қани энди ўлмасанг?!

Кўзи ёшли, кўксин чоклаб
Жайрон ўзин тиғлайди.
Қабринг узра қизғалдоқлар
Қизларингдай йиғлайди.

Юракларда юрмагини
Оҳ, олдиндан билган қуш
Ҳар ўзбекнинг юрагини
Ўзиники қилган қуш.

Йўқлаганда бағрим тилик
Тилик-тиликдир жоним.
Мустақиллик байроғини
Кўтарганим, полвоним.

Кетар чоғинг айтмадинг-а
Бирор сўз ё бир нидо.
Ҳавзи кавсар бўйларинда
Учрашгунча алвидо!

Гарчанд полвон эдинг бийдай
Қуш бўл, чим бўл, энди Сен.
Ер остидан Яссавийдай
Қўлловчим бўл, энди Сен!

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад...

Йўлдадирман

Йигирма йил ўтди интизорликда.

Андрей ВОЗНЕСЕНСКИЙ

Сиз кутасиз. Менам бораман,
Учиб борадурман худди ўқ.
Фақат... олдин хат юбораман
Ўша хатни ёзганимча йўқ.

Кўнгил ичга тўкиб борини
Бир йил, ўн йил ўтди, бу кўпми?
Айриликнинг алафзорини
Биргалашиб ўрамиз, хўпми?

Йигирма йил, ўттиз йил ўтди,
Кўзингизга малол инмасми?
Ўттиз йиллаб ғовлаган ўтни
Ўрар чоғи чалғи синмасми?

Қирқ йил ўтди.
Мен тез бораман
Ранжимангиз, гувоҳ еру кўк.
Фақат... олдин хат юбораман
Хатни... ҳали ёзолганим йўқ.

Учиб борадурман худди ўқ,
Бу ҳолатни қандай
шарҳлайман.
Борган сари ўрмонзор қуюқ
Мен куйиниб чалғи чархлайман.

Сиз кутасиз. Менам бораман.

Ўзинг тик кет

Билолмасман — бу дунёси ҳикматму ё сийму-зар?
Тилсимларин очмоқ бўлиб қанча чопмай ҳайронман.
Кошонамни, хос хонамни синчиклаб кўрадилар,
Кўнглим кўрар, кўнглим сўрар бир дўст топмай ҳайронман.

Бир ўй сингди юрагимга худди наштар, худди ўқ
Йиқилмагин йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

Зоғлар сендан чекингайдир, ҳатто боғлар кетгайдир
Ўстирганинг учун қуллуқ, сен деб озор чексинми?
Ўзинг ердан кўтарганинг — тоғлар сендан кетгайдир
Яқинлаб бор, бирор тоши танимаса, ўксинма!

Фақатгина олар дўстмас, берар дўстинг бўлса ҳам
Ўзинг тик кет, омонатдир, бир устунин ушлама.
Қабргача, Ўлимгача борар дўстинг бўлса ҳам
Ўлимгача ўзинг тик кет, йўлларда ер тишлама.

Адл яша!
Билган ҳолда, кўзларингда мотам йўқ.
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

Ерда қолган сўзларим

Ўзни урдим ўтга-ю чўққа
Кимга ботдим,
Ким менга ботди.
Гоҳ байроқдай юксалдим кўкка
Гоҳи поймол, ерларда ётдим.

Давом этгай ҳали
бу жангим
Бас келгайман зару зўрларга

Қанотимдан айирма, Тангрим,
Киргунимча қаро гўрларга.

Кирганда ҳам
тинмас бўзларим
Бўлгай улар шараф ё шарар.
Менинг ерда
қолган сўзларим
Болаларни кўкка кўтарар!

Томошабин

«БЎЛАРКАН-КУ!..»

("Ўтган замон ҳангомалари" спектаклини кўриб)

"Янги спектакл, яхши спектакл томошабинлар учун чинакам байрам бўлади", деганлари рост экан.

Куни кеча Ўзбек Миллий академик драма театрида кўрганимиз "Ўтган замон ҳангомалари", менимча, кўпчиликда шунақа, байрамона таассурот қолдирди. Бунга ўша куни театр залининг томошабинларга лиқ тўлгани ва узоқ давом этган қарсаклар гувоҳ.

Қизиғи шундаки, спектаклдаги қарийб ҳамма воқеалар Ғафур Ғулом асарлари орқали аввалдан бизга таниш. "Менинг ўғригина болам"ни ҳам, "Ҳасан Кайфий"ни ҳам, "Шум бола"ни ҳам қайта-қайта ўқиганмиз. Лекин Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азим ва саҳналаштирувчи режиссёр, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Валижон Умаровлар ана шу, маълум ва машҳур асарларнинг ўзига хос, янги талқинини топа олишган, деб ўйлайман. Менимча, асарнинг бош муваффақияти шунда бўлса керак!

Иккинчидан, спектаклдаги бирон кўриниш, бирон хатти-ҳаракат, бирон сўз кишини бефарқ қолдирмайди. Бу ҳолат энди актёрлар ижросига боғлиқ, албатта.

Шу маънода спектаклда подшоҳ ролини ижро этган Ўзбекистон халқ артисти Эркин Комилов, солиқчи — Ўзбекистон халқ артисти Теша Мўминов, вазир — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Бахтиёр Қосимов, Ҳасан Кайфий — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Абдураим Абдуваҳобов, телба зобит — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Қаҳрамон Саъдуллаев ижроларини ҳар қанча табрикласак арзийди.

Яна бир жиҳати, спектаклда мусиқа, рақслар, хор бўлиб айтиладиган машҳур ашула ҳам ҳаммаси бир-бирини тўлдириб, бойитган. Фақат бир нарса, қоронғи кечада саҳна ортида милтиллаб турадиган қишлоқ уйларининг чироқлари тасвири айрим ўринларда кўп қаватли уйларнинг чироқларидек таассурот уйғотади, иннайкейин, актёрларнинг гап-сўзлари баъзан шунчалик паст эшитиладики, ҳамма томошабинга ҳам етиб бормайди. Булар шахсий мулоҳазаларим, албатта.

Шунга қарамай, бу янги спектакль менда ва шу театрга тушган ҳамма томошабинларда жуда катта таассурот қолдирди, деб ўйлайман. Театрдан чиқиб келаётганимизда, томошабинларнинг бири "Бўларкан-ку!" деб юборгани эсимда қолди. Назаримда, шу хитобнинг ўзи янги спектаклга берилган баҳо.

Юлдуз УСМОНОВА,
"Компьютер-Эксклюзив" курси тингловчиси

Хабар

«МУЛОҚОТ»ДА МУЛОҚОТ

Куни кеча Қарши шаҳрида Очиқ Жамият Институти — Кўмак Жамғармаси — Ўзбекистон ваколатхонаси ҳамда "Мулоқот клуби" нодавлат-нотижорат ташкилоти ҳамкорлигида амалга оширилаётган "Мулоқот" журналистлар клуби лойиҳаси дастури доирасида жанубий ҳудуд (Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятлари) даги телерадиостудиялар, газета таҳририятлари, турли идоралар матбуот хизмати вакиллари учун "Янгича ахборот технологиялари ва журналистика" мавзуида навбатдаги семинар бўлиб ўтди.

Ахборот коммуникациялари шитоб билан ривожланаётган ҳозирги даврда дунёдаги етакчи оммавий ахборот воситалари ҳам унга ҳамоҳанг тарзда илдамлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Яъни, ОАВ — матбуот, телевидение ва радио сафида электрон ахборот воситаларининг янги турлари пайдо бўлмоқда. Хусусан, ер юзида Интернет — Халқаро ахборот тармоғининг тобора одамлар турмуш тарзига кириб келаётгани бунга ёрқин мисол бўла олади. Айни пайтда ўзбек журналистикасини ҳам дунё майдонида кечаётган айни жараёнлардан орқада деб бўлмайди. Бироқ янгича ахборот технологияларидан фойдаланишда журналистикамиз олдида турган муаммолар ҳам йўқ эмас.

Семинар давомида жанубий вилоятлар журналистлари глобаллашув шароитида оммавий ахборот воситалари, замонавий ахборот технологияларининг ОАВ ривожидаги ўрни, янгича ахборот технологиялари ва маҳаллий ОАВ, ўзбек журналистикасининг янгича ахборот технологияларидан фойдаланиш даражаси каби қатор масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашдилар.

Севара УСАНОВА,
Зумрад ЛУТФУЛЛАЕВА

ЯССАВИЙ ҲАЗРАТЛАРИНИНГ ЎГИТЛАРИ

- ***Кўнгил ранжитма, Аллоҳ кўнгил ранжитгувчиларни севмас.***
- ***Инсонлик осон эмас. Манманликни қўй, адолатли, фаросатли, самимий ва ишончли бўл.***
- ***Ибодат яхши жамият яратмоқ учундир.***
- ***Ўқиш, фикрлаш ҳам ибодатдир.***
- ***Мусулмон бўлмаса ҳам бировни ранжитма.***
- ***Севгини, ҳурматни кундалик ҳаётга жорий қил.***
- ***Душманингга яхшилик қил ва қилган яхшилигингни миннат қилма.***
- ***Ўзинг муҳтож бўлганингда бошқаларга ҳам бер.***
- ***Маърифатсизнинг каромати ҳам бўлмайди.***
- ***Кучли, устун бўлсанг ҳам жанжалдан воз кеч. Ғазабдор бўлганингда юмшоқ муомала кўрсат, хато қилма.***
- ***Манманликдан воз кечмагунча тавозу эгаси бўлолмайсан. Мутавозий бўлмагунча Ҳақ йўлига киролмайсан. Ҳақ йўлида бўлмагунча нафсингни поклай олмайсан.***
- ***Кўнгил кўзини ойдинлатмай қилинган ибодатларнинг илоҳий даргоҳда қабул бўлиши даргумон.***
- ***Ўткинчи ҳаваслар, манманлик даъвоси ва худбинликни ташла. Булар Ҳақ йўлининг тузоқларидир.***

Лола НАСРУЛЛОҲ тўплади

Турмуш

САВОЛ

Қаршимдаги ўриндиқда тоғни урса талқон қиладиган йигитлардан уч нафари ўтирар, вагонни бошларига кўтариб, шовқин солиб кетишарди. Ёнимда 45 ёшлар чамаси бир қари киши тик турган ҳолда кетяпти. Ҳалиги йигитларнинг эса парвойи палак, ўзи билан ўзи овора.

"Чорсу" бекатида яна бир қари киши вагонга чиқди. Жой бўшаганини кўриб, дарҳол бўш ўринга ўтирди ва қаршисида тик турган одамни кўриб, гап бошлади:

— Келинг, оғайни, ёшлар жой беришади, ўтиринг!

— Э, қўйинг, ўтираверишсин, барибир, бу ёшларингиз жой бермайди, — деди у киши хирилдоқ овоз билан.

— Қўйсангиз-чи, болаларимиз яхши, каттага ҳурматни билишади. Мана, мени ҳурмат қилиб жой беришдику.

Суҳбат қизий бошлади, ҳамманинг кўзи шу томонда.

— Сиз ҳам менга ўхшаб ҳозир чиққан бўлсангиз керак-да, ҳали эътибор беришмаган, ўрнидан туриб жой беришга улгурмагандир.

— Қанақасига улгурмайди? Ахир 5 та бекатдан бери тик туриб келаяпман-ку. Эътибор бермаганмиш.

— Балки оёғи оғрир. Шунинг учун ўртоғи турса ҳам, булар ўтиргандир.

Бехосдан эшитилган "Эҳтиёт бўлинг, эшиклар ёпилади! Кейинги бекат "Тинчлик" деган овоз можарони бироз узиб қўйди, аммо поезд ўрнидан жилгач, баҳс яна давом этди.

— Айтдим-ку, болаларимиз беодоб, қарияга ҳурматни, кичикка иззатни билмайдиган бўп кетишган.

— Ҳечам-да, ёшларимиз жуда яхши. Уларни ёмонламанг!

Баҳс қизигандан-қизиди. Вагонга кейинги чиққанларнинг ҳаммаси ҳайрон.

— Шуми яхшилиги?

— Бўлмасам-чи?! Нима, бир сизга жой бермаса, ёмон бўлиб қоладими? — деди ўтирган киши фиғони фалакка чиқиб.

"Тинчлик" бекати" деган бояги таниш овоз яна тортишувни узиб қўйди. Иккала киши ҳам тушишга тайёргарлик кўриб, эшик олдига келди. Бу пайтда баҳс ҳали ҳам давом этарди.

— Мен ўзимни ўйлаганим йўқ.

— Йўқ, сиз ўзингизни ўйлаяпсиз.

Шу тариқа тортиша-тортиша улар вагондан тушиб кетишди...

Поезднинг чинқирган овози ўйларимни тарқатиб юборди. Сўнгги бекатга етиб келганимни ҳам сезмабман.

Хўш, сиз шундай ҳолатга дуч келганмисиз? Фикрингиз...

Абдусамад МЕҲМОНОВ,
талаба

Voice of America

Америка овози

www voanews. com/uzbek

- *Дунё хабарлари*
- *Америка ҳаётидан лавҳалар*
- *Қўшма Штатлар сиёсати, иқтисоди, маданияти ва маърифатининг турли қирраларини акс эттирган маълумотлар*
- *Америка ва дунё жамоатчилигини боғловчи қадриятлар*
- *АҚШ ва Марказий Осиё муносабатлари*
- *Вашингтон-Тошкент алоқалари*
- *Демократия ва инсон ҳуқуқлари борасидаги жараёнлар*
- *Терроризмга қарши кураш босқичлари*
- *Дунёдаги долзарб воқеаларга Вашингтондан назар*

Буларнинг ҳаммаси "Америка овози" радиосининг ўзбек тилида ҳавога узатиладиган дастурларида

Эшиттиришларимиз ҳар куни алоҳида-алоҳида дастурлар ҳолида Тошкент вақти билан 17.30-18.00 ва 20.00-20.30 оралиғида эфирга узатилади.

«Америка овози»

радиосини қисқа тўлқин — УКВ
17.30-18.00 да 15470, 17555, 17730 kHzда 19 ва 16 метрларда;
20.00-20.30 да 7295, 9745, 15255 kHzда 41, 31 ва 19,
шунингдек, Душанбе атрофида ўрта тўлқин 1143 килогерцда
ва Ўш минтақасида FM 103,2 метрларда тинглаш мумкин.

VOA

МУРОЖААТ УЧУН
VOA UZBEK SERVICE Independence Avenue SW, Room # 2141, Washington, DC 20237, USA
Tel: (202)6197566, (202)6190368, fax: (202)2603498, (202)6190368
uzbek@voanews.com

Фикр

ЯНГИ АЛИФБОГА БЕЛГИ КЕРАК

Янги алифбодан фойдаланиш жараёнида бир камчилик кўзга ташланмоқда. Маълумки, бизнинг бой тилимизга сингиб кетган баъзи арабча сўзларда, араб ҳарфи "ъайн" билан ёзиладиган товуш бор. Кирилл алифбосига ўтилганда бу товуш "ъ" шаклида берилар эди — "маълум, маърифат, эълон" каби.

Янги лотинча алифбомизда бу товуш иккита ҳарф орасига қўйиладиган ' белгиси билан ёзилади, яъни "ma'lum, ma'rifat, e'lon" каби.

Шу билан она тилимизда ўз маъносига эга бўлган кўпгина сўзларнинг тўғри талаффузи сақлаб қолинган. Бу маъқул ва ҳаммага тушунарли тадбир.

Лекин бизнинг мулоҳазамиз фақат иккита ҳарфнинг босма шакли тўғрисида боради.

Янги алифбога ўтишимизда кирилл алифбосидаги "ў" товуши учун ёзма шаклда "ŏ" ва "ғ" учун "ğ" ҳарфи белгиланган.

Бундай ҳолат амалда анчагина сунъий қийинчиликлар туғдирмоқда.

Чунки сўз ичида ' белгисини учратган киши уни беихтиёр "ma'lum, ma'rifat" сўзларидаги каби "ъайн" товуши билан талаффуз қиладилар. Яъни, o'roq, o'qish, o'zbek, g'o'za, g'alaba каби. Бундай ҳолат, айниқса, ёш болалар ва она тилимизни ўрганувчи кишиларга тааллуқлидир.

Бу ноқулайликни тузатиш ҳозирча қийин эмас. Ҳалиги иккита ҳарфнинг босма шаклида тескари вергул ' ўрнига уларнинг ёзмасидаги каби, тепасига "-" аломати қўйилса, тўғри бўлар эди.

Шунда ҳар иккала ҳарфнинг ёзма ва босма шаклларига нисбатан бир хилдаги усул (принцип) қўлланган бўларди.

Бу вақтда, юқоридаги сўзлар босма шаклида o'zbek, o'roq, o'qish, g'o'za, qo'rqoq деб ёзилади ва осон ҳамда тўғри ўқилади.

Бунинг учун босмахоналаримизда шу ҳарфларнинг тегишли шаклларини тезликда тайёрлаш керак.

Шуни эслатиш лозимки, алифбо ўзгарган бундан аввалги даврларда ҳам эътиборга олиниб, айрим шрифтлар тайёрланган эди. Демак, бу ҳолат янгилик эмас.

Мунаввар ТУРСУНОВ

Ўзингни англаб ет!
Mustaqil gazeta HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: **Исмат ХУДОЁРОВ**

Таҳрир ҳайъати: Турсунали АКБАРОВ, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Ҳаким САТТОРИЙ (масъул котиб), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот ва ахборот агентлигида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Тел-факс: 41-49-91. Тел: 41-52-72, 144-25-06.

Индекс:
Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Собиржон ЁҚУБОВ

Ⓡ — тижорат белгиси.

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 515
Адади: 3047

Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

«Hurriyat» kompyuter markazida Jamshed TOG'AEV tomonidan sahifalandi.